

# UNIVERSUL LITERAR



ALBERT DURER: SFANTA FAMILIE





## Florile dalbe

S'a 'nzăpezit pământul pentru îngeri  
 Și, fiindcă-i noaptea pela cântători,  
 Privește-i cum se urcă și coboară,  
 Prin groasele văzduhuri de ninsori;  
 Din albe nepătrunsuri de șosele  
 Răsar prin depărtări, ca niște stele,  
 Și aripele, abia tălăzuind,  
 Se-aude bine cântecul venind, —

Că într'o iarnă albă s'a născut;  
 Florile dalbe!  
 Și într'o noapte albă s'a născut;  
 Florile dalbe!

Ca un fuior de-argint s'a plămădit;  
 Florile dalbe!  
 Și ca un nor de-argint s'a risipit;  
 Florile dalbe!  
 Și tot în scutece alb l'au înfășat;  
 Florile dalbe!  
 Și tot în giulgiu alb l'au așezat;  
 Florile dalbe!

Că- așa au vrut bătrânele-ursitori;  
 Florile dalbe!  
 Sculați-vă, că vin colindători!

MIHAIL CELARIANU

## DOJANA OMULUI

Doamne, știu că te-ai supărat pe noi,  
 C'a fost puțină desamăgire 'n tine  
 Când cu desăvârșire goi  
 Și buni ca două duhuri de verbine  
 Ne-am rușinat deodată de amândoi.

Când apoi, Doamne, cu o mie  
 De pământești nesăbuiți,  
 Am fost deavalma și părinți  
 Și fii, și ți-am făcut până și ție  
 Dintr'un dulgher senil  
 În treacăt un copil.

Când ne-am îndrăgostit de flori  
 Și vin și soare, într'atâta  
 Că te-am împuns în subsuori  
 Și te-am lovit și 'ncins cu spinii lor  
 Și te-am cinstit cu amărăta  
 Fiere ce-a curs dintr'un Mântuitor.

Și în sfârșit când de atunci  
 Noi nu avem nevoie de porunci  
 Ca să ucidem iar pe Abel,  
 Să ne'mbătăm cu fetele în vie  
 Și guralivi, din turnul Babel  
 Să așteptăm împărăția ta să vie.

Doamne, știu, ai să te răzbuni  
 Și-ai să mișești în noi 'nainte viața  
 Curată ca pe-o culme dimineața;  
 Ai să aduci pe lume alți Crăciuni  
 Și-atâți asini și Baltazari la iesle  
 Câte scânteji ieși-vor din făciuni  
 Și cruci cădea-vor la un om din teste.

Ai să urnești în noi dumnezeiri  
 Ce'n tine nu mai au unde să 'ncapă,

Făcând din sufletele noastre-o apă  
 Care să ducă rân' la tine știri;  
 Ca din aceste îndeletniciri  
 A noastre făurindu-ți ocupații,  
 Să-ți torni oglinzi, din cioburi vie de humă  
 Și din micimea noastră constelații.

Ca într'o bună zi inebunit  
 Că omu-acesta 'n nerozia lui  
 E'n stare să te 'ntreacă, să cobori din mit  
 Să scuturi cerul tot ca pe-un gutui  
 Și în nimicul tău să'neci pământul.

La tine singur iar când te-i întoarce  
 Adu-ți aminte-oleacă 'nsă de noi  
 De vremea când aproape goi  
 Și buni ca două duhuri de verbine  
 Prin viață alergam umplând văzduhul  
 Și populând cu gândul nostru stuhul  
 Pădurea, balta, stupul de albine,  
 Sburdând prin ele și făcând un nume,  
 Ca și copii, din orice pe lume,  
 Făcând astfel să se rotească totul  
 În juru-ne și uitându-ne cu jind  
 La tine, ca pe o fereastră de colind.

Gândește-te și tu la asta  
 Și spune dacă nu era mai bine  
 Cu noi, ca ori de câte ori în tine  
 Ceva greșea, s'arunci pe noi năpasta;  
 Ci spune dacă nu era mai bine  
 Un om pe lume să mai întârzie  
 Ca'n schimb să-ți faciă nimb,  
 Să creadă'n tine și copil deajuns să fie  
 Ca să aștepte împărăția ta să vie..

DRAGOȘ PROTOPOPESCU



# „Intâiul Gropar“

de LIVIU REBREANU

Era atât de amărit că strângea umbrela subțioară deși ploua cu găleata. Adus puțin de spinare, pălăria trasă pe ochi, pardesiul fluturat de vântul tăios care văltoarea neîncetat firele de ploaie, mergea grăbit pe trotuarul lunecos, mormăind în răstimpuri:

— Asta-i bătae de joc...

Se întunecase. Strada Unirii, puțetată cu rare becuri electrice, era aproape pustie. Ferestrele și vitrinile aburite răspândeau palpăiri galbene-cenușii.

Nu știa încotro merge, dar ajunse acolo unde se ducea totdeauna înaintea de cină, la Cafe Minerva. Impinse ușa cu cotul. Când se văzu leocă, simți umbrela subțioară și se rușină:

— Ce idiot!

O scutură totuș, se uită împrejur și zâmbi. Toate mesele erau ocupate, Zări niște cunoscuți în apropiere și murmură spre ei:

— O ploaie mizerabilă... M'a pătruns până la piele și doar am venit cu umbrela...

Trecu printre mese, salutând ici-colo. În sfârșit lângă o fereastră, în colț, dădu peste un domn singuratec, cufundat într-un jurnal.

— Alexandre, bună seara!... Imi dai voie?

Domnul ridică ochii:

— A, tu ești, Aurică?

Îi întinse mâna. Era foarte oacheș, cu barba neagră știrbită de fire albe.

— Așa de tare plouă? adăogă apoi secționând batista să-și ștergă mâna pe care i-o strânse cellalt.

— Grozav...

Se așeză în fața lui, își răzimi umbrela de fereastră. Se sculă iar, își scoase pardesiul și-l puse pe un scaun liber.

— Ia seama să nu-mi pătezi pălăria!

Aurică, jcnit, nici nu mai răspunse. Își trase scaunul mai aproape și-și propti coatele pe marginea mesei, netezindu-și părul cu amândouă mâinile. Înaintea lui, în spatele celuilalt, se afla o oglindă îngustă și înaltă până'n tavan. Își văzu înfățișarea și oftă. Avea o figură de pasăre, smecadă, cu nasul subțire și ridicat, bărbia ascuțită, fruntea joasă și plecată înapoi, urechile lipite, ochii castanii mici, rotunzi, neliniștiți. Pielea negricioasă, aproape stacojie de multele rasuri, era boțită de cute aspre la ochi și pe frunte.

Actor la Teatrul Național din localitate și profesor de gimnastică și dexterități la Școala Comercială, se numea Aurel Barberini. Criticii, fiindu-i prieteni de chefură, îi priceau mereu un viitor strălucit, iar el se lăuda cu succesele din cei douăzeci și cinci de ani de teatru. De când a improvizat odată pe scenă o glumă cu aluzii locale, toată lumea îl socotea om de spirit. El însuș regreta deseori că s'a născut român și era convins că numai străinătatea i-ar putea dărui gloria ce se cuvina talentului său.

— Ia mai lasă gazeta, dragă Alexandre, când vezi că omul e necăjit! izbucni deodată Barberini, încercând să dea laoparte jurnalul.

— Numai două minute, suflete, și am isprăvit — mormăi Alexandru fără să ridice capul.

Actorul suspină iar și-l măsură batjocoritor gândindu-se cât poate să fie de nesimțitor un burghez chiar când e directorul Liceului Central. Disprețuise toată viața pe burghezi, ca orice artist de provincie. Dar pe Alexandru îl so-

cotise o excepție. Erau prieteni din copilărie, amândoi piteșteni și amândoi stabiliți aici de vre-o douăzeci de ani. De când ajunsese directorul liceului, Barberini începuse chiar să-l respecte, mai ales că toată lumea îl prețuia ca pe un dascăl deosebit de serios și conștiincios.

— Așa se înșală omul în prietenii cei mai buni — șopti actorul clătănând din cap de câteva ori.

— Ei? făcu directorul în aceeași clipă și înfășură ziarul cu grije ca să-l vâre în buzunar.

— Dragă, ce să-ți spun? zise Barberini luând brusc o înfățișare tragică. Trebuie să-ți închipui!... Directorul d-tale!

— Ce director?

— Prietenul d-tale!

— Adică directorul tău? zâmbi Alexandru.

Barberini se infuriă:

— E un ticălos, înțelegi? Un... un... Să-i fie rușine!



LIVIU REBREANU

Alexandru zâmbea mereu.

— Nu-i glumă, te rog să crezi! urmă actorul încurecat puțin de surâsul lui, dar din ce în ce mai mohorit. Când și-oi spune ce mi-a făcut, n'ai să mai zâmbesti!

Îi povesti, cu foarte multe amănunte, că i-a dat un rol de mâna a treia, după ce toată stagiunea trecută l-a ținut la carantină.

— Închipuește-ți eu, artist pe care mă admiră o lume... Și dumnealui își bate joc de mine cu „Intâiul Gropar“!

S'a dus, fierbând de indignare, cu rolul, la director. Adineaori. Nici n'a vrut să-l asculte. Trebuie să-l joace, pentru că are nevoie de ansamblu... Atunci i-a spus că el nu iese în „Intâiul Gropar“ pe scenă, mai bine își dă demisia. Și directorul, calm, ba chiar ironic, l-a sfătuit să nu se joace de-a demisia că i-o primește numai decăt.

— Va să zică după douăzeci și cinci de ani de succese în slujba artei, iată-mă amenințat pur și simplu cu izgonirea din teatru ca un simplu servitor oarecare! Asta e răspлата artiștilor de valoare în țara noastră!

— Și pe urmă?

— Pe urmă ce mai puteam face? Obrăznicia domnului m'a încremenit. Sunt omul ordinii și al disciplinei. I-am zis „vă salut“ și am plecat. Dar ce clocoțește în sufleul meu numai bunul Dumnezeu știe!

Actorul își trecu degetele prin păr, oftă și se uită, peste capul lui Alexandru, în oglindă, unde își văzu mutra dramatică cu privirea îndurerată.

— Un artist ca mine care am jucat și tragedie și comedie! adăogă cu o mândrie muiată în mâhnire.

Alexandru Rătescu, fire blajină, stătea nedumerit, cu zâmbetul uitat pe față. Îl vedea pe Aurică amărit, simțea amărăciunea și din glasul lui, totuși nu înțelegea. În cele din urmă întrebă:

— Bine, draguțule, bine, dar „Intâiul Gropar“ poate fi o jcnire atât de mare? Șapoi dacă trebuie pentru ansamblu...

— Adică eu sunt artist de ansamblu? sări barberini deodată furios, bătând cu pumnul în masă încât vecinii întoarseră capetele. Așa m'am lăsat eu totdeauna călcat în picioare de am ajuns să-și bătă joc de mine toți nepricepuții cocoțați în capul teatrului!... De-acuma însă s'a sfârșit! S'a sfârșit!

Se opri. Se uită în oglindă. Îi plăcu expresia de energie. Continuă:

— Mai bine plec din teatru! Uite-așa!... Mă duc la București! Acolo-i locul meu, acolo-i presa, critica, elita... De ce n'aș fi și eu apreciat cum se cuvina, și sărbătorit... Mi s'a propus de atâtea ori și am refuzat ca un prost ce sunt. Credeam că o să mi se recunoască meritele...

Iar tăcu, iar se uită în oglindă și se însufleși:

— Pentru ce n'aș fi sărbătorit și eu?... La București actorii își aranjează jubileuri și banchete în fiecare stagiune. Eu nu merit?... Spune tu, Alexandre, nu merit?

— Negreșit — murmură directorul fără convingere,

— Dacă ar fi aici adevărați iubitori de artă, crezi că nu mi s'ar putea face mică o manifestație de admirație, spune?

— De sigur...

În clipa aceasta îi veni o idee și repede își aruncă ochii în oglindă să vadă cum e când îi vine o idee. Se însenină, apucă mâna directorului:

— La urma urmelor chiar „Intâiul Gropar“ ar merita o manifestație! Tocmai pentru că dumnealor vor să mă umilească. Ar fi cea mai frumoasă revanșă pentru mine! Idioții cred că numai rolurile mari trebuie să răsplătite. Ei bine, să le dovedim că talentul adevărat e mare și în roluri mici! Nu-i așa, Alexandre?

Rătescu încercă să spună ceva. Actorul nu-i dădu răgaz:

— Și să știi că numai de tine depinde, Alexandre! Absolut numai de tine!... Nici să nu zici nimic... E în joc scarta mea, înțelegi?... Directorul umblă să mă distrugă. Ți-e prieten, dar e un mizerabil, degeaba îl aperi. Trebuie să-mi dovedești că mi-ești prieten. Nu uita că am copilărit împreună!

— Aurică, m'ai zăpăcit de tot — izbucni directorul să zică.

Barberini se întinse peste masă, stăruitor:

— N'ai înțeles?... Și cât e de simplu!... Dacă nu joc „Intâiul Gropar“, directorul e în stare să-mi facă cine știe ce. De jucat iarăș nu-l pot juca, fiindcă e onoarea mea de artist. O singură modalitate ar putea aranja lucrurile: să joc dar să mi se facă o manifestație... Ar fi ce-



## Curcubeu

Decând și-a tras soarele  
Vălul de nori peste față,  
Ceru'a tot plâns  
Grâul, bobul în brațe mai dulos  
și-a strâns

Iar macul și-a ascuns  
În patru palme, fața...

Cu gândul plecat, veneai pe cărare  
Și ai strâns blând a ochilor fluturare  
Când de ploaie patru mărgăritate  
S'au propfit de ploapele tale fiecare.

Și m'ai găsit răsând în fân  
O picătură-mi lunecase'n sân  
Și-apoi de-a degetelor tale căutare  
Am răs mai tare.

FLORICA MUMUIANU

## Autumnală

Lumină albă peste pomi se varsă  
Cântând prin frunze mulcom ca o ploae,  
Din vârful roși în nimburi se indoale  
Și'n vânt prăvale foi de ceară arsă.

..Din țărini coborând cu boii 'n juguri  
Porumb de aur râde strâns în care.  
Colo, câmpenii 'n miriști prind să are  
Și fuge vâna brazdei după pluguri..

..Cum fete nu mai sânt la gârla suptă  
Și nicei în lanuri verzi pe câmp mai mult,  
Strivesc buimac un rod de rug și-ascult  
Cum soarele din mine se înfruptă.

..Cu vara mi-ai crescut în gând : mlădișă  
Și mâini cu toamna 'n via de aramă  
De vrei, vino și tu cu noi la cramă  
Să te 'ncunun cu ramuri verzi de vișă..

EMIL GIURGIUCA



## Epigrame

D-NEI OTILIA CAZIMIR  
autoarea volumului de poezii  
„Fluturi de Noapte”

C'or fi de noapte, ori de zi,  
De „Fluturi” nu te poți păzi.  
Vei auzi — printre saluturi —  
— E literată... are „Fluturi”..

AURELIAN PAUNESCU

Doctorului X.  
(După Lessing)

Copilul tău nu-ți zice TATA  
Ci DOCTORE! El se alintă,  
Ori mama lui poate nu-l lasă  
De mic, să'nvețe ca să mintă.

Unui spânzurat de o cracă  
(După Lessing)

Ce viață sbuciumată dus-a  
Sărmanul om! Dar pe vecie  
El se-odihnește — acum în pace!..  
(Doar de nu-o fi vre-o vijelie!)

Câmpina.

C. N. MIHAILESCU



ISER : FAMILIE DE TĂTARI  
Expoziția de grafică română

va simplu și superb pentru reputația mea!

— Ar fi, ar fi, dacă publicul ar vrea — zise directorul cu bunăvoință.

— Apoi de ce-ți spun ție, dragă? clipi misterios actorul. Parecă manifestațiile pică din cer, ca ploaia? Și, cum zic, nu-maj de tine depinde... Liceul, înțelegi, și știi bine cât mă admiră elevii. Baremi despre ai mei dela comerț nici nu vorbim. E curată pasiune... Cu toate astea răuvoitorii ar zice că i-am pus eu să mă aplaude. Nici nu există ceva mai intrigant ca provincialul. Tu mi-ai face un serviciu imens, dragă Alexandre! Doar să arunci o vorbă, tot orașul va fi cu tine și va ieși o manifestație splendidă... Iși dai seama ce ar fi asta pentru mine, pentru arta mea?... Aduceți elevii din cursul superior, că e piesă clasică, și unul pronunță câteva cuvinte, pe scenă, firește. Eventual și un profesor... Dacă mi-ați da și un cadou, ar fi perfect. Poate să fie orice fleac, indiferent, chiar aș putea să-l cumpăr eu... Dar știi, face impresie un cadou... cadou...

Alexandru Rătescu își încheiă haina. Se posomorise. Murmură jicnit:

— Mic să-mi ceri asemenea lucruri? Se poate, Aurică? Demnitatea mea de îndrumător al tineretului... Ar însemna...

— Stai, stai, nu fii ridicol, Alexandre! se inflcăără Barberini. Ce ți-am cerut, dragul meu? O crimă?... Nu spui tu, cu toată lumea de altfel, că mă admiră?

— Te admir, firește, dar eu sunt profan în chestie de teatru — se scuză directorul.

— Ei și? Ori n'ai încredere în talentul meu? Imi pare rău!... Fii sigur că voi face din „Întâiul Gropar” o creație cum nu s'a pomenit nici la București. A, nu-ți fie teamă, n'am să te dau de rușine! Și, dacă tocmai vrei să știi, am mai jucat rolul acum treisprezece ani și am avut un succes monstru... Dar azi, cu experiența mea! Incât vezi bine că scrupulele tale...

Rătescu se codi, se împotrivi o jumătate de oră. Actorul îl copleși cu argumente, strivind chiar câteva lacrimi între gene la momentul oportun.

— Săracul! se gândi în sfârșit directorul înduioșat. E băiat de treabă și suferă...

Se sculă, se îmbracă și-i zise ocrotitor: — În tare, Aurică!.. Trebuie să-ți ridicăm moralul... Suntem datori...

— Bine zici, Alexandre, moralul... Mulțumesc, salvatorule!

— Am întârziat dela masă și mă așteaptă nevasta — adăogă Alexandru îngrijorat, strângându-i mâna. La revedere!

— Și discreție absolută, Alexandre! șopti actorul strălucitor. În astfel de cazuri surpriza e totul!

Iși frecă mâinile, fericit, privind-se în oglindă. Iși zâmbi și se felicită. Chipul din oglindă îi plăcea... Apoi se uită împrejur. În cafenea lumea se rărise, dar zgomotul era mai mare. Alături un domn cu burtă respectabilă bătea cu halba goală în marmura mesei, băguind gros: „Plata, băete!” Dela altă masă chelnerul cu socoteala răspundea supărat: „Vine, vine!” Privirea domnului se întâlni cu a lui Barberini și se învioră:

— Bună seara, bună seara! Ce mai noutăți pela teatru?

— Iacă, stătui nițel de vorbă cu directorul liceului — răspunde actorul foarte încântat. Minunat om! Inimă de aur!... Dar știi că jucăm „Hamlet”, ai auzit?... Da, Duminica viitoare! O să fie un spectacol superb!... Am eu acolo o creație, ceva stranic de tot, „Întâiul Gropar”... Nu s'a mai văzut pe-aici așa ceva. crede-mă!... Sper că vii?

Chelnerul sosi, domnul plăti și, plecând legănat, zise:

— Venim, venim, negreșit... M'ar lăsa nevastă-mea să nu venim?

— Oprește și pela noi cu plata, onorabile! strigă Barberini triumfător și confidențial către chelnerul care strângea bacșișul de pe masa domnului. Ai fost vrecodată la „Hamlet”? E o minune! Eu jec pe „Întâiul Gropar”... Să vii să mă vezi, tovarășe! Așa ceva n'ai mai văzut nici la Paris... Creația mea... Ce-am avut? Da, o bere... Să vii, tovarășe, să mă vezi!...

LIVIU REBREANU





CHARLES DICKENS

# O nuntă de Crăciun

(THE PICKWICK CLUB; PARTEA I-a, CAP. XXVIII)

Un capitol vesel de sărbătorile Crăciunului, conținând povestea unei nunți și alte câteva petreceri, tot atât de bune obiceiului, ca și nunta, dar cari nu se mai păstrează cu sfințe nic în acest secol degenerat

Harnică ca albinele și tot atât de usori ca și fluturii, cei patru Pickwickieni se adunară în dimineața zilei de 22 Decembrie al anului de grație 1831<sup>1)</sup>. Crăciunul sosea în galop cu toată veselia și cordiala lui ospitalitate. Gârbovitul an se prepara, ca un filozof indian din alte veacuri, să recunoască prietenii în jurul lui și să moară plăcut și liniștit în mijlocul festinelor și zăiafetului. Era epoca de înveselire și printre numeroșii inși cari se bucurau de aceeași cauză, cei patru eroi ai noștri erau strâns de veseli și bine dispuși. Căci sunt numeroși muritorii, cărora Nașterea Domnului la aduce un scurt răstimp de voieșie și noroc! Câte familii risipite în depărtări prin grijile, prin lupta necurmată, ce dau în viață, se reunesc în această stare de familiaritate și de bunăvoință reciprocă, de unde pornește izvorul atâtor desfătări curate, dulce și pacinică împărășanie de spirit ce pare atât de incompatibilă cu grijile existenței; așa în cât de deasupra plăcerilor acestor lumi, nașunile cele mai civilizate ca și noroadele cele mai sălbatice fac din tradiția ei una lin primele desfătări rezervate numai celor alesi, în locașul fericirii eterne. Câte amintiri, câte vechi simpatii, câte suveniruri adormite nu se trezesc de Crăciun!

Scrim aceste rânduri la distanță la multe poști de fericitul colțisor unde, împ de ani îndelungați, am întâlnit în ajun de Crăciun un cerc prietenos și vesel. Cele mai multe din inimile ce băteau atunci îmbătate de bucurie, au înțet de a mai bate; mâinile ce îndrăgeam a le strânge, sunt azi reci; figurile rațioase ce ne încântau, sunt despondite de trăsături; privirile ce cercetam, i-au pierdut strălucirea; și totuși, bătrâna casă, sala mare, glumele, răscelele, jocile voioase și fețele surzătoare, îmrejurările cele mai neînsemnate ale acestor fericite reuniuni, se îngrămădesc în spiritul nostru, la ori-ce gând ce se bate către această sfântă sărbătoare. Ni se pare că n'am încetat să ne vedem de cât eri. Fericită, fericită zi de Crăciun, care dai bătrânului iluzia tinereții, care transporti marinarul, călătorul, îndepărtat de mii de poști, printre bucuriile petrecerii din casa părintească.

Furăm furați de viziunea nestimatelor aruri aduse de Moș-Crăciun, care — ca 'o spunem pe șleau — de atâtă vreme ot un țaran înobilat și de școală veche umâne, și făcurăm să aștepte în frig e d. Pickwick și amicii săi, ce tocmai osiseră la trăsura de Muggleton, înfăurați cu grijă în șaluri și mari mantăi. Bagajele mari, valizele de mână sunt la

locul lor și Sam 2) se silește cu straja 3) de a inghemui în cușorul de dinainte un enorm morun, cu grijă împachetat într'o papornită lungă și care trebuie să se odihnească pe o jumătate duzină de butoaie cu stridii, aparținând, ca și morunul, d-lui Pickwick. Fizionomia acestuia exprimă cel mai viu interes, în vreme ce Sam și straja fac tot ceia ce pot să îndese morunul în haznaua diligenței cu toate că pare a fi de două trei ori mai mare pentru a intra. Mai întâi voiră să-l bage cu capul înainte, mai pe urmă cu coada înainte, apoi cu fundul papornității în sus, apoi cu gura în sus, apoi pe o coastă, la urmă în diagonală. Dar im-

2) Intre timp, filozoful Pickwick și-a aranjat ca servitor pe poznașul Samuel Weller.

3) Vremea diligențelor în Engliera (the coach) și în Franța (la coche) corespunde oare-cum cu olacele noastre. Neșiguranța drumurilor, la ei ca și la noi, impunea paza lor cu o veritabilă gardă, care dupe cum vedem îndeplinea și funcțiunea de conducător (de azi).

placabilul morun rezista cu încăpăținare la toate aceste artificii.

În fine, dintr'o dată garda, lovind din întâmplare în mijlocul panerului, peștele dispăru și această neașteptată coincidență atrăgând pierderea echilibrului strajei însăși, capul și umerii i se înfundară în acelaș timp în cușor, spre satisfacția inexprimabilă a hamalilor și asistenților. D. Pickwick surăse cu bună dispoziție, scoase un șiling din vestă și când garda eși din cușor, îl rugă să bea în sănătatea sa un pahar de coniac cu ceva apă caldă. Odată cu aceasta, straja surăse și el, iar domnii Snodgrass, Winkle și Tupman surăseră cu toții în tovărășie. Garda și Sam Weller dispărură timp de cinci minute, probabil pentru a înghiți câte un grog, căci revenind miros a rachiu, Vizitiul se urcă pe capră, Sam sare la urmă, Picwickienii trag pulpanele mantalelor pe genunchi și șalurile pe nas, grăjdarii ridic păturile de pe cai, vizitiul strigă: „la drum!” și iată-i porniți.

Umblară pe străzi, fură sdruncinați pe pavaj; atinseră, în fine, câmpia. Roatele alunecară pe terenul tare și înghețat. La trosnetul ascuțit al biciului, caii pornesc în galop și trag după copjtele lor trăsură, călători, morun, butoaie de stridii și restul, ca și cum ar fi fost ca fulgul de ușoare. Au scoborit o pantă dulce și se găsesc pe o șosea orizontală, lungă de două mile, atât de uscată, atât de bătută, ca un bloc de granit. Un alt trosnet de bici și caii se avântă în galopul mare, seuturând capetele și hamurile



T. AMAN : SECRETUL (Acuaforte)  
Expoziția graficei românești

1) Edițiile mai noi înlocuiesc anul 1831 cu „al anului de grație în care se petrecu acel record de aventuri veridice, și cum le relatăm și le desăvârșim”. Această stăruință de după marele răzoi în a ocoli epoca romanului (apărut în fascicule în anii 1837—1838), pe lângă ea ce urmăresc editori, mai dovedește încă odată că adevăratele opere înfrâng vremea.



sub influența ajătătoare a mișcării lor rapide. În acest timp vizitiul, ținând biciul și hăturile într-o mână, ridică pălăria cu cealaltă, o pune pe genunchi, scoate batista și-și șterge fruntea, în parte pentru că are obiceiul să facă astfel, în parte pentru a arăta călătorilor cât de îndemânatoc e el și ce lucru ușor e să conduci patru cai, când ai atâta practică ca el. Făcând toate acestea pe îndelete (căci altfel efectul ar fi simțitor micșorat) își pune batista la loc, pălăria pe cap, își potrivește mânușile, își ajustează mânecile mai trosnește biciul din nou și „la galop!” mai vesel ca oricând.

Câte-va căsuțe împrăștiate de cele două părți ale drumului anunță intrarea într-un sat. Cornul strajei face să vibreze în aerul pur și rece note însuflețite ce deșteaptă bătrânul din interior. El lasă gîmul pe jumătate, privește un moment afară și ridică gîmul la loc; informează ce-lalt locuitor din interior că vor schimba caii în câteva minute. După această încunoștiințare, gentlemanul se scutură și hotărăște să amâie primul somn după ce vor pleca din noă. Cornul răsună viguros și, la acest sgomot, femeile și copiii satului vin de privesc de la ușa bojdeucii lor și urmăresc din ochi diligența până ce întoarce la cofitură apoi intră înapoi, se așează în jurul focului strălucitor și-i mai aruncă o bucată de lemn „pentru tăticu, când va veni”. În acest timp tăticul însuși la o milă depărtare, schimbă un binef amical cu vizitiul și se întoarce să examineze trăsura care dispăre departe, departe de el.

Iar acum, în timp ce roțile răsună pe străzile rău pietruite al unui oraș provincial, cornul cântă o arie veselă. Vizitiul, desfăcând nodul ce unește hăturile, se pregătește să le arunce în momentul chiar când va opri.

D. Pickwick ese din gulerul mantalei și privește în juru-i, cu mare curiozitate; vizitiul, care observă, îl instruește de numele orașului și-i mai spune că eri a fost zi de târg; dublă informațiune ce d. Pickwick se grăbește a o trece tovarășilor săi, ceia ce-i decide să iasă din gulerile lor și să privească cu curiozitate în jur. D. Winkle, care e așezat la capatul băncii, cu un picior ce balansează în aer, e gata să fie aruncat în drum când trăsura întoarșe brusc să intre în piața târgului; d. Snodgrass care sta alături, încă nu-și revine din sperietură, când și sunt oprii în curtea hanului, unde cai odihniți, cu păturile pe ei, bat nerăbdători din copite. Vizitiul aruncă hăturile și scoboară de pe capră; călătorii exteriori scoboară, de asemenea, mai puțin cei cari n'au încredere în îndemânarea lor pentru a reurca. Aceștia rămân unde sunt, bat cu picioarele în podea să și le încălzească și privesc cu un ochi de invidie focul care arde în sală și craca de cîmșir, înmodobită cu boabe roșii, ce ornează ferestrele hanului.

În acest timp, straja a depus la prăvălicara negustorului de semințe, pachetul de hârtie cenușie ce l-a scos din gentușița atârnată de umeri cu o eurelușă îngușă. El a examinat cu grijă caii noi, a aruncat pe pavaj șeaua ce a adus din Londra, pe imperială; a asistat la conferința ținută între vizitiu și șeful grăjdar asupra epii cenușii, care s'a rănit la piciorul de diantine Marțea trecută, s'a urcat înapoi trăsuri cu Sam, vizitiul se cocoșă pe capra lui; bătrânul din interior, care ținuse geamul deschis de două degete în tot acest timp, la ridicat și... păturile sunt luate de pe cai, și totul este gata de plecare, excepție făcând cei doi groși gentlemani, de care vizitiul se interesează cu nerăbdare; apoi vizitiul, straja, și Sam și d. Winkle, și d.

## Cântecul vinului

Evoc, Bachus! Cupele sună  
Vinul răsună 'ntre tample, voios  
Până Selene va fi să apună  
Evoc, Bachus! Ramuri și strună  
Freamătă fie în chiparos.

Se'ncredunță divinii—nu ne mai pasă!  
Mai plin decât cerul pământul e plin  
Bogat e pământul de aur și vin  
Mirtu 'nflorește — holda e grasă  
Pe mare, sirene, ecoul ne țin.

Lira-i fântână de mărgăritar  
Nemuritorii, geloși, ne răvniră  
Bacantele, dansul de flaut și liră...  
Urcă în stele imnul stelar  
Zei suspină și ne inspiră.

Evoc, Bachus! Vino cu noi!  
Lasă Olimpul — gloriei deșarte...  
Adune-și Appolo harfele sparte:  
Cresc tinere vremuri și amfore noi...  
Tu singurul nu ești de oameni departe...  
Evoc, Bachus! Vino cu noi!.

VICTOR EFTIMIU



Snodgrass, și toți grăjdarii și toți gură cască se pun să tipe după călătorii lipsă. Un răspuns îndepărat se aude din fundul curții: d. Pickwick și d. Tupman o străbat pe nerăsuflăte căci au băut fiecare câte un pahar de bere și degetele d-lui Pickwick sunt atât de reci, că-i a trebuit cinci minute bune până să scoată banii să plătească. Vizitiul vociferează cu aer de nemulțumit: „Haideți, domnilor, grăbiți!” Straja repetă același strigăt; bătrânul dinăuntru găsește foarte extraordinar că cineva se apucă să scoabore când știe că nu e timp; d. Pickwick se silește să urce într-o parte. d. Tupman din cealaltă; d. Winkle strigă „gata” și ia-i plecați din nou! Șalurile sunt iarăși puse, gulerile mantalelor sunt ridicate, caldarâmul încetează, casele dispar și călătorii noștri se avântă din nou pe drumul mare, iar aerul limpede și înțepător le îmbăiază figura și-i înveselește până în fundul inimii.

Astfel „Telegraful” de Maggleton transportă pe d. Pickwick și amici săi pe drumul către Dingley-Dell. La trei după prânz debarcară toți, sănătoși și sdraveni, pe treptele Leului albastru, luând pe drum destulă bere și destul coniac pentru a se apăra în contra înghețului, ce acoperea cu dinții lui de dantelă arborii și gardurile.

D. Pickwick era serios ocupat cu supravegherea dezgropării morunului, când se simți tras încetșor de pulpana hainei. Se întoarșe și recunoscu pajul favorit al d-lui Wardle, și mai bine cunoscut de cititorii acestei veridice povesti, sub numele de borșosul bucălat.

— Ha, ha! făcu d. Pickwick,

— Ha, ha! făcu borșosul bucălat privind cu mare dragoste morunul și butoiașele cu stridii. Era mai borșos ca oricând.

— Ei bine, tinere amice, zise d. Pickwick, ai aerul destul de roșcovan.

— Dormii în fața focului la bufet, răs-

punse borșosul bucălat ce o oră de somn îi ridicase fața la gradul de cărămidă. Stă anul m'a trimis cu căruciorul să iau bagajele dv. acasă. Ar fi trimis și niște cai de șea; dar, cum e frig, s'a gândit că v'ar face plăcere să mergeți pe jos.

— Da, da! ne place mai mult pe jos, replică cu grabă d. Pickwick, căci își amintea de cavalcada ce făcuse deja pe același drum, Sam!

— Demnule!

— Ajută servitorului d-lui Wardle să pue pachetele în cariolă și urcate cu el, noi vom merge înainte.

Dând aceste instrucțiuni și terminind socoteala cu vizitiul, d. Pickwick, urmat de amicii săi, luă protecțiunea ce tac în curmeziș și se îndepărtă cu pas voincesc.

Sam, care se găsea în'ăia oară confruntat cu borșosul bucălat, îl examină curios, fără să spu ceva: când sfârși examenul, începu să aranjeze repede toate pachetele în cărucior, în timp ce Joe îl privea cu un aer liniștit, părând că găsește imensă plăcere în a vedea cu câtă activitate Sam face această ispravă.

— Iată, zise Sam, aruncând ultimul sac în cărucior: sunt toate.

— Da, observă Joe cu un ton satisfăcut: sunt toate...

— Știi tu, mititelule, că ai fi putut obține un premiu la mare concurs.

— Mai vezi de altul!

— Ai ceva pe inimioară ce te turbură îngrășându-te?

— Nu, cred că nu.

— Cu toate acestea, privindu-te închipuiam că ești victima unei pasiuni nenorocite.

— Joe dădu din cap în chip negativ.

— Ei bine, urmă Sam, — cu atât mai bine! Bei?

— Îmi place mai mult mîncarea.

— Ah! mi-inchipuiam asta. Dar, vrei să spun, vrei să tragi ceva la mîsca, care să încălzească mititelul d-tale stomac?



De altfel, te văd strașnic de ghiftuit și cred că nu prea suferi de foame sau de frig.

— Câte o dată. Imi place câte o picătură, dar... când e pre cinst.

— Ah, să fie adevărat! Ei, bine, atunci, hai cu mine pe aci.

Nouii prieteni se transportară în odaia unde se debitau băuturile Leului albastru și groșciorelul nostru dădu de dușcă un pahar de rachiu fără să clipască, ispravă ce-l înalță de-a binelea în buna opinie a lui Sam. Când și acesta operă pe propriu-i cont alt pahar, urcară în cărucior.

— Știi să conduci? întrebă pajul d-lui Wardle.

— Nițeluș, neșoțele!

— Iată atunci, zise borșosul bucălat arătându-i drumeagul. N'ai decât să mergi drept și nu poți să te înșeli.

Pronunțând aceste cuvinte, se culcă drăgăș'os alături de morun, punându-și un butoi de stridii sub cap, în chip de pușor, și adormi la moment.

— Ei bine, asta e de oae! Pentru un tânăr fără jenă, iacă un tânăr fără jenă! Haida, scoal' de-acolo, tinere dropicos.

Tânărul dropicos nu dădu nici un semn de trezire. Sam se așeză pe polița de dinaintea cărușului și dănd drum calului într-o scuturătură de hăjuri, conduse într'un trap susținut către conacul fermei.

În timpul acesta, d. Pickwick și prietenii săi restabiliră mărșăluind o activă circulație a sângelui prin sistemul lor venos și arterial și urmară veseli drumul. Pământul era prins de îngheț, verdețea albită de brumă; aerul rece și uscat era întăritor, iar apropierea rapidă a crepusculului roșu-cenușiu (culoarea ardeziei) și fi o expresie mai potrivită pe timp geros), făcea și mai plăcută pentru călătorii noștri agreabila perspectivă de confort și bunătați ce-i aștepta la gazda lor. Era un fel de după prânz, care, într'un câmp pustiu, ar fi putut împinge o pereche de ghiuți la scoaterea hainelor să sară puțin de-a capra, buu înțeles numai din ușurința de judecată. Suntem de asemenea fermi convinși că dacă în acest moment d. Tupman s'ar fi îndoit de mijloc, sprijiniindu-și mâinele în genunchi, d. Pickwick ar fi profitat, cu cea mai mare aviditate, de această invitație îndirectă.

Oricum ar fi, însă, d. Tupman ne punându-se într'o asemenea poziție, amicii noștri continuară să meargă, vorbind veseli. Cum intrară în ulița ce trebuiau să străbată, un sgomot confuz de voci le loviră urechile și înainte de a avea timpul să formeze presupuneri despre persoanele cărora aparțineau aceste voci, se și pomeniră în mijlocul unei societăți numeroase ce le așteptă sosirea.

Era bătrânul Wardle, care trăgea niște grozave „ura“ și care, dacă e posibil, avea aerul ceva mai jovial ca de obicei; era Bella și credinciosul său Trundle; era Emily, în fine, și opt sau zece alte tinere domnișoare, ce veniseră să asiste la operațiunile matrimoniale de a doua zi și care se găseau toate în aceeași dispoziție de veselie și de importanță obișnuită la fetele tinere în preajma unor interesante ocazii ca acestea. Câmpul și drumul răsunau în depărtare de hohotele de râs ale acestei bande vesede.

Ceremonia prezentărilor fu iute terminată, sau mai bine zis, prezentările fură repede sfârșite, fără nici o ceremonie. În câteva minute, d. Pickwick, satisfăcut și necontrariat, ca și cum toată viața sa ar fi cunoscut aceste tinereți, glumea cu cele ce nu vroiau să sară barierele când privea el, sau, când aveau piciorușe frumoase și glezne fără reproș, aveau grija să mai rămână cinci sau șase minute, declarând că le era din cale afară frică să facă vre-o mișcare. Fu demu de remarcat că d. Snodgrass oferă Emili Wardle mai mult ajutor decât ar fi reclamat groaza barierilor, cu toate că unele erau mai de trei piciorare înalte și că trebuia să urci o grămadă de pietroae, drept trei te. În fine se observă că o tânără dudue, cu ochi negri și cu cipici mici și frumos împodobiți cu blănțiță, scotea strigăte mari când d. Winkle îi oferă mâna să o ajute la scoborit.

Când dificultățile barierelor fură biruite, când se găsiră pe șes, d. Wardle făcu cunoscut d-lui Pickwick că tocmai examinase în corpore, casa și mobilierul unde tânăra pereche va locui după sărbătorile de Crăciun. La această comunicare, Bella și Trundle se făcură roșii, cel puțin atât de roșii cât borșosul bucălat după o partidă de semn în colțul căminului. În acest timp, tânăra cu ochi negri și cu pantoforii cu blănțiță murmură ceva în urechea Emilji, privind răutăcioa-

să pe d. Snodgrass. Emilia îi răspunse: „Ești nebună“, dar roși și ea destul, cu toate acestea, și d. Snodgrass, modest cum sunt de obicei toate geniile mari, simți roșeața cum i se urcă până în țeasta capului și-i ură în fundul inimii, ca tânăra sus-menționată, cu ochii ei negri, cu gluma ei și cu cipicii ei imblăniți să fi fost dusă cu tot confortul în cealaltă parte a Britaniei.

Dacă Pickwickienii au fost primiți într'un chip atât de amical în afară, închipuiți-vă care fu căldura și cordialitatea recepțiunii lor când ajunseră la conac. Servitorii chiar se strâmbau de plăcere văzând pe d. Pickwick; iar jupâneasa Ema, aruncă d-lui Tupman o privire de recunoștință, jumătate modestă, jumătate neobrazată și atât de frumoasă că ar fi fost suficientă să decidă și statuja lui Penaparte, așezată în vestibul, să-și deschidă brațele și să o strângă la sânul lui, — dacă ar fi avut brațe.

Cucoana mare stătea în salon cu majestatea sa obișnuită. Dar era de așa rea dispoziție, și în consecință, surdă de tot. Nu eșea nici odată și ca multe alte cucoane bătrâne de aceeași stofă, când alții făceau ce nu putea face ea însăși, credea că e o crimă de înalte trădare domestică. Astfel, se ținea dreaptă în fotoliul ei și avea aerul atât de sever, cât putea să și-l ție. Dar, oricât, Dumnezeu să ne ierte, era încă un an de bunăvoință.

— Mamă, zise d. Wardle, iată pe d. Pickwick. Îți reamintești?

— Bine, bine! replică ea cu demnitate. Nu supărați pe d. Pickwick pentru o bătrână creatură ca mine. Nimănu-i n'o să-i pese de mine, acum, și e foarte natural. Pronunțând aceste cuvinte, dădu din cap și potrive cu o mână tremurătoare o cută a rochiei sale de mătase.

— Vai de mine, doamnă, zise d. Pickwick, nu respingeți astfel un vechi prieten. Sunt venit tocmai să am o lungă conversație cu dv. și ca să facem un rob 4). Apoi vom arăta copiilor cum se dansează un menuet, chiar înainte ca să îmbătrânim cu patruzeci și opt de ore.

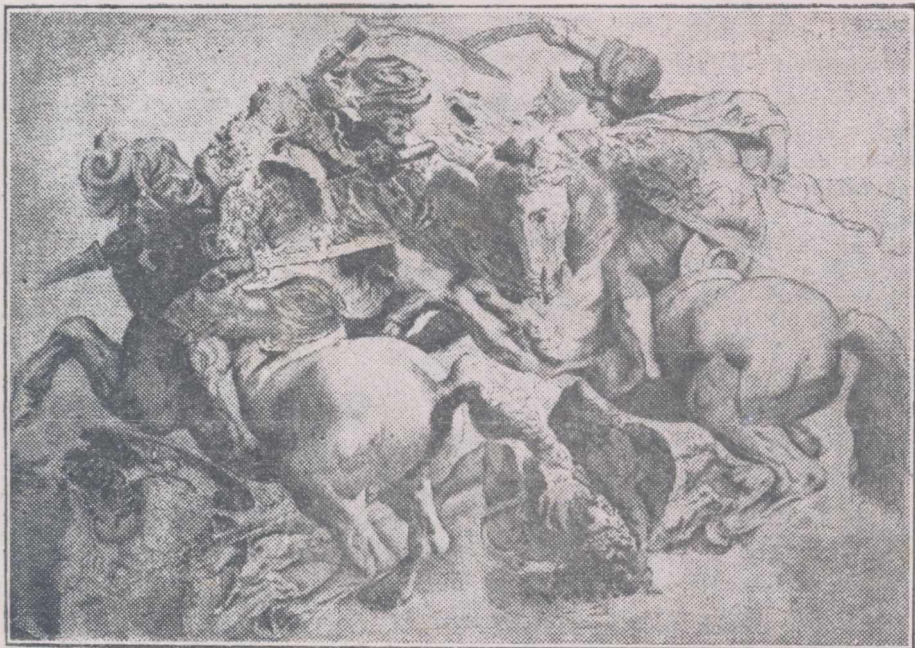
Cucoana mare se îndulci puțin, dar nu-i plăcea să aibă aerul că cedează dintr'odată, astfel că se mulțumi să zică: „Ah, nu pot să-l aud!“

— Haide, mamă, ce copilărie! reluă d. Wardle: nu fii atât de rău dispusă, gândește-te la Bella, biată copilă, trebuie să o încurajezi.

Buna cucoană auzi acestea, căci buzele îi tremurau cât vorbi fiul său. Dar vârsta are micile ei infirmități mintale și ea nu era potolită, Reincepu, dar, să-și netezească rochia și întorcându-se către d. Pickwick: „Ah, d-le Pickwick, îi zise ea, tinerii erau cu totul altfel pe vremea mea“.

— Fără nici o îndoială, doamnă, și pentru aceasta, iubesc mult pe cei ce au încă urme din vechea stâncă. Zicând aceste cuvinte, excelentul nostru amic atrase dulce pe Isabela, o sărută pe frunte, o așeză pe un scăunel la picioarele mami-mari. Atunci, fie că expresiunea acestei tinere fete, ridicată către bătrână, îi reaminti suveniruri de altădată, fie că fu atinsă de bunăvoința d-lui Pickwick, se domoli de tot: aruncă brațele în jurul gâtului Isabeli și toată reava dispoziție se evaporă în lacrimi tăcute.

trad. de I. CRIVAT



GABRIEL POPESCU: CALAREȚI ÎN LUPȚA. DUPA RUBENS.  
Expoziția graficei române

4) O figură a jocului de cărți whist.





## Cei doisprezece

ALEXANDRU BLOK

trad. I. BUZDUGAN

gravuri de V. FEODOROV

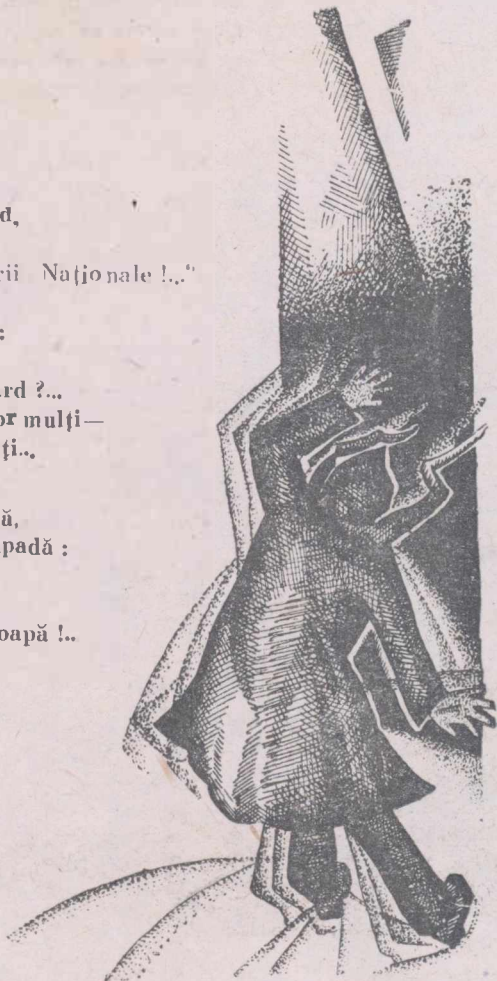
### I

Neagră seară,  
 Albă nea  
 Vifor, vifor —  
 Răscolește-o lume vântul !..  
 Vifor, vifor —  
 Volbură pe 'ntreg pământul !

Viforul învârte  
 Albiș nămeși,  
 Pe sticloasa parte,  
 Sub cer de tuci,  
 Bieșii drumeși  
 Cad la răsrucci..

Pe zid de clădiri comunale,  
 De frânghii prinse de gard,  
 Atâr'n'un placard :  
 — ..Dați toată puterea Adunării Naționale !.."  
 O babă sărmană începe  
 Să plângă.. Nu poate pricepe :  
 Ce-o fi acest placard  
 Și-atâta pânză stricată pe gard ?..  
 Vai, câte rufe nu le cosca copiilor mulți—  
 Căci toți sânt — golași și desculți..

Bătrâna, ca o găină schiloadă,  
 Abia se țara peste-un sul de zăpadă :  
 — Oh, Maică preacurată,  
 — Vin și ne scapă,  
 Căci bolșevicii de vii ne îngroapă !..







Bici-e viforul'n goană,  
Gerul scapără'n pinteni,  
Iar un burjui la răspinteni  
Iși mângâie nasul în blană..

Dar ăsta cine-i? Cu plete lungi.  
Tot bâigue cuvinte ciungi:

- Trădători !..
- Pierdută Rusie !..

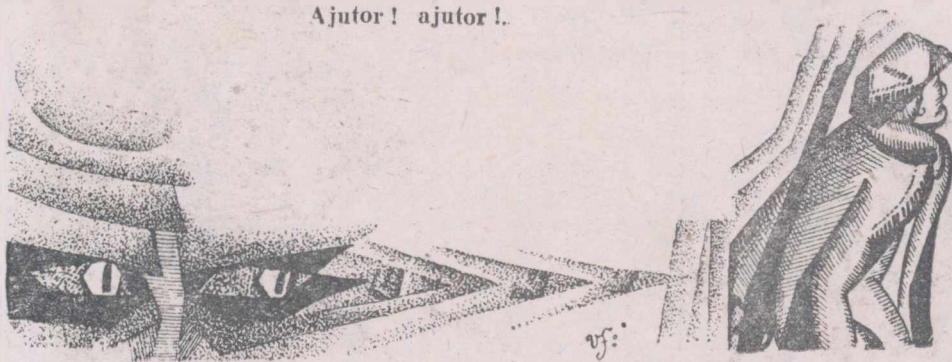
Poate să fie vre-un biet scriitor -  
Poet visător !..

Priviți-l în veșminte —  
Un popă, în potcap,  
Cum saltă, ca un șap..  
— De ce nu ești azi vesel  
Tovarășe părinte ?..

— Hei! Nu-ți-aduci aminte,  
Cum mergeai nainte.  
Cu norod și cântec,  
Și-ți sclipea pe pântec  
Crucea de argint ? !..

Uite și-o cocoană  
Imbrăcată în blană  
Scumpă, de cașacul..  
Alteia-i se plânge:— „D'apoi noi, săracul,  
— Vai, ce-am plâns, ce-am mai plâns !“..  
Dar alunecând, deodată,  
Pe pământ s'a 'ntins..

Vai! vai!  
Ajutor! ajutor !..







Iar vântul vesel,  
Cinic și reu.  
Mereu și mereu  
Dă târcoale,  
Cosind trecătorii pe cale..  
Sfășie, răstoarnă și frânge'n turbare  
Placardul cel mare:  
— „Cu toată puterea Adunării Naționale!”  
Și aduce frânturi de șoapte:  
...Și noi am avut adunare..  
...In clădirea această mare..  
...Ne-am sfătuit..  
...Și-am hotărît  
..Pentr'un timp — zece, și douăzeci — pentru-o noapte...  
...de orice golan..  
...Și mai puțin nici un gologan..  
Fetelor, hai la culcare..  
Noapte târzie,  
Stradă pustie  
Doar un golan  
Hoinar, flueră  
Și vântul șueră  
In noapte-a pustiu..

— Hei, golane,  
Nu-mi ești mușteriu?...  
Vino cu mine  
Să ne... sărutăm..  
— Pâine!..  
— Ș'apoi ce-o mai fi?...  
— Căine,  
Șterge-o de-aci!..

Cerul negru-i de sgură..  
Scărbă și ură  
In piept clocotește..  
Ură neagră, mă sfântă..  
Tovarăș, fii cu ochii țântă:  
Pândește!..

(urmează)





## Cununia sângelui

— „Haide, fie-ți milă odată apropiete și dă-mi mântuirea! La ce bun truda asta nefolositoare când scăparea este de neînchipuit!

Robert își rostogoli capul năucit de spasmuri în așternuturile înfierbântate de zăcere. Chinurile unui cancer remediabil și turburările țării în care se născuse și iubise întâia oară, îl prigoniră în rezerva unui spital la Paris. Kozarina, steaua întâiului teatru al aceleiași țări în care îl cunoscuse iubind și ea tot pentru întâia oară, își urmări idolul care se sbătea în chinuri grozave. Se contemplau muți, consternați, topindu-și privirile și speranțele, în suspine prelungi, întretăiate de fiorii coșmarului primejdiei care se așezase deacurmezișul fericiții lor, fără a-și vorbi, iubindu-se prin lacrimi, prin semne prin înfinite oftări cari măreau la infinit îndurerea.

Și în după-amiaza aceia de ucigătoare și vagă tristețe, peste care apusul rumen al Parisului își așternea doliul neînduplecat al toamnei— toamna exclușilor soareței veniți să moară pe pământul făgăduințelor târzii — toamna cu ploaia frunzelor ftizice, cu inserarea îndurerată, cu mahnirea asfințitului osent — visătorul Robert și tragedia Kozarina își așteptau mântuirea în camera ursuză, simplă și decolorată a spitalului desmeștențiilor, intermitent stropită cu efecte de lumină galbenă, de clarobscur roșcat, de intunerie funebru — cel dintâi, sperând în miracolul vre-unei tămăduiri — Kozarina într-o legătură nepieritoare cu acela pentru care își părăsise patria și gloria. O adiere îngădurată clătina molaric perdelele rezervei, aducând din depărtările înnurgitului pe freașutul îngădurat al inoptărei, tânguirea amară a unui vânt lenes, trudit, simptomatic — preludiu morții care se apropia, svârlind pe fereastra deschisă, frunze mari uscate, cari cădeau seduse pe pat, pe lucruri și pe oameni.

— „Să-ți dau scăparea? interveni zdrebită Kozarina, strivind batista între palme. Dar eu însă-mi o aștept din chiar mâna și voiața ta, suspină îndelung Kozarina cu pieptul plin de o duiosie amară. Mântuirea să-ți fie increderea pe care o ceri dela o neputincioasă ca mine și Dumnezeu nu-și va întârzia ocrotirea!

— „Dar lumina se stinge, șopti Robert și lumina mea ești tu! Și atunci tortura e mai ucigătoare — tortura cărnei care putrezește mai înainte de a fi murit — tortura ochilor care nu mai au a te vedea și a căror lumină apune înainte de a te cuprinde în reagă în supremul lor salut. Haide, omoară-mă dar, arătându-ți astfel iubirea de pe urmă!

Kozarina nu-i răspunse. Privi ca într-o reverie dureroasă spre perdelele cari dansau aducând pe pat frunze roșcate de toamnă, cari tipau în întâlnirea lor neregulată ca niște oase cari se frâng. Îndurerea ei pentru Robert nu era decât expresiunea iubirei și a cărei dovada muribundul o mai cetea încă, în suspinele agoniei. Kozarina i-o făgăduise de mult, urmându-l la Paris, dar suferindu-l neîncrezător și continuu temut, i-o mai soliciă încă, pentru consolidarea inevitabilei lor despărțiri. Cancerul se așezase ferm între sufletele lor rebele și scăparea întârzia. Robert o cerea stăruitor Kozarinci. Ii cerea uciderea, iar Kozarina care se îngrozea, îi făgăduia în schimb dragostea pe care mai apoi moartea, avea să o ducă la cer pe o măturie a divinei ei intrarișări! Dar lui

Robert nu-i folosea această aparență de îmbărbăare. Ori cât de somptuoasă ar fi fost dragostea Kozarinci, ochii închiși pentru tîdeaua ai lui Robert, nu aveau să o mai vadă în curând și urechile lui astupate cu pământ nu aveau să-i mai audă înduioșătoarea ei consolare!

— „Dă-mi scăparea în locul dragostei, îngână într-un timp Robert, prin arsura buzelor cari nu mai vorbeau.

— „O vei avea, mugii Kozarina și cu ea și dragostea mea. Atunci va fi renașterea ta întreagă și bucuria de invidiat a amândorora. Până atunci puterile mele sfârșite nu mai au nimic de îndeplinit!

— „Mă doare, gemu Robert. Pentru ce mă uezi refuzându-mi uciderea? Nu-mi trebuie dragostea celuilalte lumii; dă-mi mână de ajutor a dragostei de aci. Dă-mi cât de puțin din ceace dincolo devota-mentul tău îmi asigură cu a'ta infinită și neasemuit de înălțăoare bunătate — omoară-mă și ne vom uni!

— „Unirea o vreau aci, pe pământ!

— „Dar eu mor și văduvia ta va sosi înaintea legăturilor pământești. La ce bun această paradoxală inversiune, făcând pe placul soareței? Dă-mi scăparea mai curând, dacă viața se scumpește într'astfel!

— „Robert, ai păcăuit!

Abatele Emanuel, Parohul capelei și

mandatarul cuvântului de pe urmă, se apropia pentru obișnuitele rugăciuni.

— „Părinte, izbucni Robert, află că dăruiesc cerurilor fructul păcătos al sufletului meu, iar pământul hain să-i poarte greșala căci de vină e „Atotputernicul“!

Abatele binecuvântă pe rătăcit, înălțând cumpănit privirile în tavan. Prosch, medicul spitalului și sclavul științei, intra urmat de Esthera, sora de caritate, figurantă a decorului morții, care aducea în bluza ei de cioclu, pansamentele și trusa. Kozarina eși înaintea medicului frângându-și mâinile. Medicul făcu un gest de resemnare aplecând urechea pe inima bolnavului. Robert înălță pieptul. Vântul împletea perdelele cari pătau pătratul negru al nopții prins în cercevele, cu lumilele lor albe de spital.

— „Bate vântul — vântul morții care batea în geam, doctor mincinos și prefăcut, prefăcând minciuna în suferință, gemu Kozarina eșită din minți.

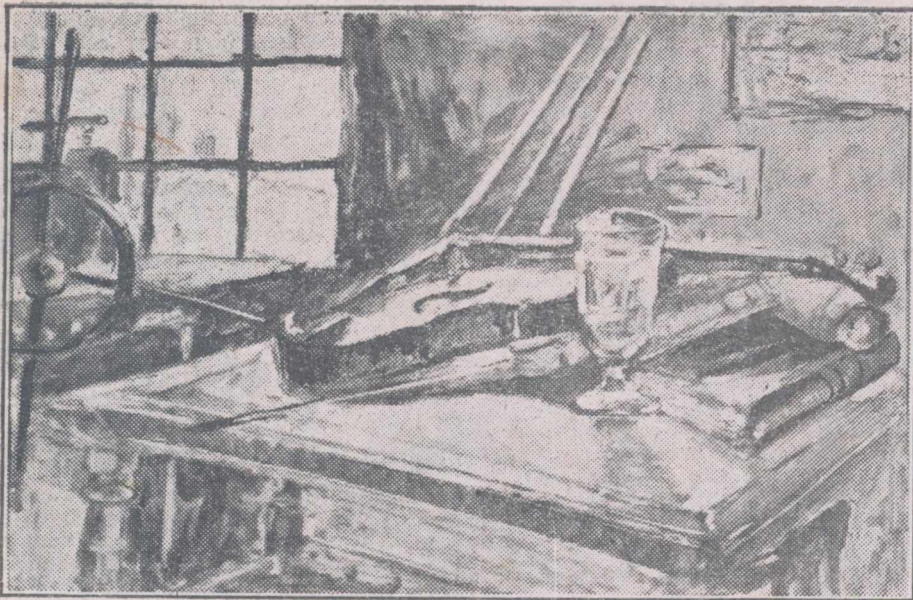
— „Dar bolnavului îi merge cum nu mă așteptam, întări medicul care nu luă în seamă ocările Kozarinci.

— „Dar nu auzi cum moartea adusă de vânt, și-a coborît jalea în fereastră, cerșind pomana păcatelor netrebnicilor și a neputincioșilor de noi? La ce bun, momela științei și a vorbelor deșarte, strigă Kozarina în fața medicului uluit, care venise în urma unui consult avut în laborator, înainte de ora vizitărei sora- loanelor, să încerce pentru cancerul lui



JEAN AL. STERIADE: FETIȚA LA PIAN (Litografie)  
Expoziția de grafică română





R. IOSIF : COMPOZIȚIE (monotyp)  
Expoziția de grafică română

Robert, o transfuzie cu sângele Kozarinei.

Dar doctorul Prosek nu o auzia, preparând instrumentele și făcând Estherei semn să se apropie.

— „Dar la ce bun și preotul? isbucni din nou Kozarina, într'un acces de desperare, care îi luă cunoștința. Dumnezeu nu este oare mai puternic decât 1. fosele duhovnicului care se abate numai de ochii lumii în drumul morții, mințind slăbiciunea oamenilor și preocupând martiriul lui Christ, sacrificat mântuirii omenirii, precum medicul furând parfumul buruienilor și închizând în acoperișuri de sticlă plămădeala sucurilor universului, prepară minciuna scarpă a tămăduirii!

Abatele Emanuel își împreună palmele deasupra crucifixului care fulgera pe atlasul sutanei, într'o linioară fină de argint, subțindu-și buzele și încruntându-și fruntea, în vreme ce doctorul Prosek cocoșat în redingota lui de savant, deasupra mojarilor, desinfecta îndelung o seringă ajutat de Esthera a cărei roșăță congenitală făcea să plesnească de atâta abundență sănătate, enorma ei scufie albă. Kozarina plimbă cu o nedumerire oboșită, privire dela doctorul Prosek spre abatele Emanuel, de acolo spre Robert și în urmă, înapoi, în aceeași ordine, de mai multe ori. Într'un târziu, când doctorul Prosek înalță acul îndeajuns flambat, Kozarina nescăpându-i un moment auzului, vântul care se domolea și privirilor, toate mișcărilor dimprejur, putu să îngâne vag, păstrând în figura plânsă speranța unei minuni.

— „Intr'adevăr, se pare că moartea ar fi dispusă să-și ia seama ba chiar se deștează!

Apoi extaziată către medicul Prosek, care înalță tot mai mult seringă, scutând bobotele de aer, cari dansau în vârful acului:

— „Să fie cu puțință?

— Puterea e în supunerea voinței dumitale, intervine medicul distrat, fără să-l preocupe câtuși de puțin nici bucuria Kozarinei, într'un caz eventual de reușită, nici desesperarea ei, în ipoteză că încercarea transfuziei ar fi fost zadarnică, continuând doar să urmărească atent globulele de aer care se topeau în vid, rând pe rând, sdrobindu-se într'o apropiere lentă, una de alta, degajând astfel complet conductul seringii.

— „Dar mai presus de voința și supu-

nerea mea, nu este decât scăparea lui Robert!

— Dă-i-o!

— „In ce fel?

— „Potolind insetosarea vinelor bolnavului cu insetosarea de iubire, a sângelui vinelor d-tale și din legătura căvora va făsuși viata cea nouă a unirei voastre deapururi, documentă medicul plictisit, proptind precaut în antebrațul Kozarinei care se oferi sedusă, platina fină a acului.

— Taie, taie mult, taie adânc, taie tot, îmbucătățind totul, până la cea din urmă fibră, isbucni expansiv Kozarina, dându-mi în schimb pe Robert întreg!

— „Da, văd, interveni cucernic abatele, se apropie scăparea!

Operația urmă în tăcerea grea a rezervei. Vântul plecase din cercevele și fâșiile albe ale perdelelor își prelungeau trenea lor marșală până în oglinda mozaicului pardoselei. Preotul deschise o carte de rugăciuni, privind din obșnuită, în ruginile care acum nu-i trebuiau decât numai pentru a-și potoli curiozitatea, care, oricum, într'o măsură ar fi turburat solemnitatea operației. Esthera întinse grabnic Kozarinei un pahar cu apă, îndată ce medicul scoase afară din vână, acul însângerat, acoperind deschizătura cu o piețură de colodiu, în vreme ce acul își îndreptă neîntârziat ascuțitul plin de sânge, spre rătăl unde trebuia să facă grabnic o altă incizie, de data asta în brațul lui Robert. După operația bolnavului, abatele Emanuel închise ceaslovul fixând ne Robert și lăsând pe Kozarina în grija Estherei, care îi adresă îmbărbătări alinătoare, îmbrățișând-o. Bolnavul liberat de străpungerea acului, dete drumul suspinului nelămurit al senzațiunei întărituri. Putin timp însă după ce instrumentele fură asezate la loc, în catifeana trusei, durerile din pat încă nu conteniseră. O tuse aridă urmată de prelungi spasmi, înierțioră astențările. Lumea se îngământă din nou în jurul patului.

— „Unde este moseniorul, unde sunt luminile sfântului jertfelnic, unde îmi este aleasa, aiură Robert, destepat de vântul care își reluă plânsoarea în ferestre. Abatele îngăimă o rugăciune, la întâmplare. Ia care Kozarina se răsti:

— „Dar Dumnezeu nu mai are ce căuta printre noi prea sfinte, de vreme ce trimisul lui este aci, sfârși Kozarina cu



Celebrul scriitor Alphonse Karr fu luat de un prieten să asculte o pianistă prococe, o fetiță de 8 ani, interpretă arproximativă a lui Beethoven.

Copila cântă o bucată, Karr aplaudă; o a doua bucată, Alphonse Karr aplaudă din nou, dar cu mai puțin entuziasm; o a treia bucată:

— Dar, nici nu mai asculti! îi zise prietenul care-l adusese. Găsești că fetița nu mai cântă așa de bine?

— Dimpotrivă, răspuse scriitorul, dar de când suntem aci timpul a trecut... și copila a mai îmbătrânit, așa că lucrul în sine e mai puțin interesant.

\*

Regele Eduard VII, căruia îi plăceau mult situațiile hazlii, povestea bucuros o anecdotă pe care istoriografului lui n'au socotit-o demnă să figureze în scrierile pe care îi le-au consacrat. Cu toate acestea ea e destul de nostimă.

Odată, pe când monarhul englez se plimba singur pe malul mării, la Brighton, un ștregar zdrențaros se ivi deodată înaintea lui.

— Domnule, vă rog, puteți să-mi spuneți, cât e ceasul?

Eduard scoase ceasul și-i răspunse.

— Uf! exclamă furios ștregarul. De două ceasuri aștept aci, să văd trecând pe bătrânul dobitoc de rege. Ei bine, mă duc, nu mai aștept!

— Bine faci, răspunse regele foarte liniștit, nici eu n'o să mai aștept. Că zău, nu face!

\*

Se povestește următoarea anecdotă nostimă despre cunoscutul pianist și compozitor, Eugen D'Albert, cunoscut și prin numeroasele căsătorii ce a contractat.

Nu de mult a obținut divorțul la tribunalul din Lugano, cu gândul de a se recăsători în curând. După pronunțarea



o trufie prefăcută, arătând spre doctorul Prosek.

Dar gemetele lui Robert continuau să se ia la întrecere cu spasmiurile vântului de afară. Doctorul Prosek rămase neclintit la capul bolnavului în vreme ce Kozarina aiura:

— „E moartea sau scăparea care bate în geam?

Dar Robert murea într'adevăr. Agonia se sfârșise într'un suspin prelung de des-nădeide și abatele Emanuel aplecă obrazii rumeni în foile solzoase ale cărții de rugăciuni, cari plescau suavător în căutarea grabnică a versetului morții.

— „Ori cum doctore, ură Kozarina, năucită de durere, acul d-tale a slujit la ceva. În schimbul înfrățirii noastre pe care știința d-tale nu a putut-o înfrânti, dibăcia lui a săvârșit cununia sângelui!

Apoi prăbușindu-se la căcătușul mortului și strigând de acolo către abatele Emanuel:

— „A fost întocmai precum nebunia sau limpezimea presimțirii mele a proorocii! Altfel nu asi fi priceput cum voința sângelui ar fi putut păcăli voința morții!

Și abatele Emanuel închizând cartea rosti înfrigorat benedictiunea macabră a morții!

SARMANUL KLOPŠTOCK



divorțului se duse la Grand Hotel să mănânce și i se oferi o masă la care se mai afla o doamnă singură. Artistul se prezintă politicos:

— Eugen D'Albert. Imi dați voie să iau loc?

După pește, D'Albert încercă să lege o conversație.

— Pardon, doamnă, mi se pare că v'am mai cunoscut.

Doamna privi în spațiu.

— N'am cântat oare odată amândoi, la Viena acum patru ani? Nu? Atunci vă rog să mă iertați: memoria mă înșală câte odată.

După aceea se servi friptura.

— Încă o întrebare doamnă: n'am fost noi căsătoriți acum șapte ani?

Cel mai spiritual caricaturist francez, Sem, făcea în timpul războiului, portretul mareșalului X..

Într-o zi veni la celebrul militar cu o uniformă nouă (era mobilizat) vestonul și pantalonii erau de un albastru ridicol de deschis moletierele de mătase, centironul prea nou, placa centironului părea de aur, iar ghetetele erau de lac, etc. Mareșalul îl privi un moment, apoi îi zise zâmbind:

— Unde-i Sem, să te vadă!

Președintele Fallières vizita odată Londra. Din mulțime un englez striga cât îl ținea gura:

— Trăiască Loubet! Trăiască Loubet!

— Nu e Loubet, îi spune un parizian, e Fallières. Loubet nu mai e președinte.

— Știu, răspunse englezul, dar se pronunță mai ușor.

— Imi dai trei fotoliuri pentru Marția viitoare, dragă prietene? spuse Tristan Bernard directorului unui teatru de pe Boulevard

— Bucuros, răspunse acesta. Sunt pentru dumneavoastră?

Și Tristan Bernard răspunse făcând cu ochiul.

— Da pentru mine și... două femei.

Directorul pufni în râs.

— Două femei pentru dumneata singur. Bine te lauzi, dragă maestre.

— Înțelegi răspunsul Tristan Bernard, la vârsta mea, când îmbătrânești, devii plicticos. Atunci prefer să am două femei; dacă tovarășia mea le plictisește, cel puțin vor avea compensația de a putea discuta între ele.

Yves Mirande, cunoscutul autor de vodeviluri și reviste parisiene, călătorea în vara aceasta prin Provența. Într-una din zile coborînd din automobil trage la un hotel unde angajează o cameră și apoi cere să i se servească masa.

După dejun se urcă în camera sa. Peste cinci minute coboară și cere un pahar cu apă. Urcă scările până la al doilea etaj cu paharul plin și peste cinci minute cere alt pahar. Lucrul s'a repetat de vre-o zece ori. În cele din urmă pe când Yves Mirande cobora cu paharul gol, patronul hotelului i se adresează:

— De ce atîta apă, domnule? Sunteți bolnav?

Yves Mirande surâde politicos și umplându-și din nou paharul răspunde absent:

— Nu, domnule! Mi-a luat foc odaia... Arde camera. N'aveți un pahar mai mare?

RUD. A. KNAPP

## Un interview cu Bernard Shaw

— PHONO-FILMUL —

Bernard Shaw, crede că a găsit mijlocul să satisfacă dorința adese exprimată de admiratorii săi de peste ocean de a-l vedea și auzi, fără a fi nevoit să întreprindă o călătorie, care la vârsta sa i-ar putea fi fatală, după cum spune el însuși.

Acest mijloc e filmul vorbitor așa cum a fost perfecționat în ultimul timp în Statele-Unite.

Bernard Shaw n'a văzut încă „phono-filmul“ american, dar peste câteva zile se va face o demonstrație în fața sa și dacă așteptările nu-i vor fi înșelate, e probabil, — a spus Shaw, — că va accepta oferta care i s'a făcut din Ameri-

celor șapte zeci de ani ai mei și aduse cu sine o adevărată orgie de vizite de urări și un potop de felicitări din întreaga lume, la care trebuia să răspund. Crezusem, că ducându-mă în Italia voi fi lăsat în pace. Dar n'a fost așa. Apoi în Suedia și-au pus în cap să-mi acorde premiul Nobel și asta fu prilejul altor adulări și a altui mare zgomot în jurul meu“.

D. Shaw, care a asistat la o demonstrație de phono-film la Milano s'a declarat perfect satisfăcut și aflând că phono-filmul american e și mai reușit de cât cel



BERNARD SHAW

ca pentru un film de acest gen, mulțumită căruia admiratorii săi din lumea întreagă vor putea să-l vadă și să-l audă. După câte mi-a declarat Shaw, dacă acest film va fi realizat, va primi frumosul onorar de 50.000 de dolari.

Shaw mi-a făcut aceste declarații, când l-am întrebat dacă va vizita America.

— Știu, că americanii, cari gândesc bine despre lucrările mele, sunt dornici să mă vadă căci așa imi scriu cel puțin. Dar e în adevăr imposibil ca la vârsta mea să mă gândesc la o asemenea călătorie, mai ales acum când am fost aproape zdrobit sub greutatea adulărilor, pe care a trebuit să le suport în ultimul timp. Primăvara trecută am fost serios bolnav, după cum știți. Abia începusem să mă întrezesc, când veni aniversarea

italian s'a arătat dispus să uzeze de acest mijloc.

— „Astfel nu va fi nevoie să mă duc în America să țin conferințe, ci voi putea spune ceea ce am de spus stând liniștit în biroul meu și voi pune în buzunar și 50.000 de dolari fără nici o sforțare fizică.“

În ultimul timp Bernard Shaw a refuzat să mai primească vre-un gazetar, așa că profitând de favoarea ce mi s'a făcut, am căutat să mă folosesc cât mai bine de jumătatea de oră ce mi s'a acordat.

Încă de când a terminat pe „Sfânta Icana“ Shaw și-a concentrat toată energia scrijind marea și serioasă carte, pe care d-sa o numește „Călăuza femeii inteligente spre socialism și capitalism“.



Intrebându-l când crede că va fi gata această lucrare, d-sa mi-a răspuns:

— „Aș dori să vă pot spune. Dar alcătuirea acestei cărți a fost o nesfârșită serie de intreruperi exasperate. O voi termina într-o zi, asta e sigur. Chiar de aș muri acum, o bună parte din ea ar putea fi folosită. Mi se pare că am scris vre-o 120.000 de cuvinte până acum”

De și Shaw nu mi-a vorbit despre asta, dar mi s'a spus că și scrie toate operele stenografiindu-le cu atâta acurateță, în cât cei cari le transcriu apoi, au rare ori nevoie să-i ceară vre-o lămurire.

Revenind la subiectul filmelor, d. Shaw confirmă știrea că e în tratative cu un impresar american care vrea să filmeze nuvela sa „Castelul Byron's Profession” cu faimosul boxer Gene Tunney în rolul titular. (D. Shaw n'a aflat însă despre refuzul lui Tunney de a urma în această versiune pe motiv că nuvela e „nercadă” și „prematură”.

„Am aflat, spuse d. Shaw că Mr. James J. Corbett care a jucat la New-York într-o versiune dramatică — a nuvelei mele, — versiune făcută fără consimțământul meu, — intenționa să apară și la Londra. Spre a împiedeca aceasta am scris atunci „The Admirable Bashville” ca să-mi apăr drepturile literare.

D. Shaw a mai făcut apoi aluzie la un alt proces pe care-l are cu o casă de filme americane pentru filmarea comediei muzicale „Soldatul de șocolată”, bazată tot pe o nuvelă a sa intitulată „Arnsand the Mari”.

„Aș fi sigur că voi câștiga procesul, spuse Shaw, dacă avocații ar cunoaște măcar ceva din legi, dar dacă avocatul meu câștigă procesul, va izbuti numai să mă împiedice de a face un lucru, pe care nici nu vreau să-l fac pentru că l-am și făcut și anume să vestesc pe producătorii de filme de pretitundeni să nu mai puie mâna pe piesele mele”.

Găsind pe d. Shaw într-o dispoziție cu totul excepțională, încercam să-l fac să mi spuie cât a câștigat din scrierile sale.

Scuza acestei încercări era chiar propria sa declarație făcută când a refuzat premiul Nobel și anume că cititorii și auditorii săi îi procură mai mulți bani chiar decât are nevoie.

D. Shaw mă privi un moment ca și când ar fi fost dispus să mărturisească — dar apoi ocoli acest punct.

Fără îndoială că cel mai bun mijloc ca să faci bani e să rulezi nimicuri spectaculoase care nu durează nici 24 de ore, spuse d. Shaw. În ce privește operele mele, ar fi greu să spun cât au produs. De sigur, unele din cărțile și din piesele mele mi-au adus foarte puțin la început. Dar întrebarea d-tale îmi amintește că va trebui să fac ceva cu privire la veniturile mele din America, trebuie să găsesc un mijloc de a le reduce. Până mai acum câțiva vreme erau presupuse destul de mari ca să justifice o taxă pe venit de 5 sau 6 la sută, dar după cât se pare acum fac parte din clasa supusă la suprataxă. Trebuie neapărat să iau măsuri. Iau prea mult dela mine, d. Shaw spuse aceste cuvinte cu faimosul său surâs care-ți spune că glumește. Dar ideea e vorba de taxe sau de supra taxe, fapt e că piesele d-lui Bernard Shaw care se joacă în lumea întreagă trebuie să-j aducă o avere. Am auzit chiar că în ultimul timp, mulțimea cecurilor ce primește l-a silit să mai cumpere o mașină secretarului său.

Făcând o ultimă încercare ca să aflu cel puțin cât i-au adus piesele sale, d. Shaw mi-a răspuns „Zău așa, e foarte



## RAMIRO MODESTO LITocca

(Correspondență artistică pentru vacanța  
Crăciunului)

Iată ce-mi scrie din Stancaterra, un tânăr artist, al cărui nume, dat fiind caracterul prea personal al epistolei prezente —, ne facem datoria să-l păstrăm sub tăcere:

În republica noastră sud-americană, pictorul **Ramiro Modesto Litocco** este una din acele figuri care oglindesc, la o laltă, splendidul, impetuosul, temperament al omului renașterii italiene și vigența, întrepeditatea, elanul, tipului modern, superior, încălzit la ideea trustului și a regenerării omenirii prin bani și viteză.

Sunt de doi ani de zile elevul său — și mărturisesc că am fost neconținut hipnotizat de geniul universal și de ingeniositatea ultramodernă a acestui maestru deopotrivă de laudat și de hulit, dar în care, asemenea blocului de stâncă, zac energii extraordinare și caldă văpaie de metale prețioase, oricând dispuse să erupă, nu ca să ardă și să distrugă, ci ca să aprindă, cu lava entuziasmului, limanurile aride ale contemporaneității.

În vastul său atelier clădit pe malul mării în cartierul **Averonatta**, de dimineață și până noaptea târziu vizitatorii, admiratorii, curioșii sosesc și pleacă în lung, nesfârșit, impresionant pelerinaj.

Pictor, sculptor, estetic expert și om de lume, **Ramiro Modesto Litocco** nu se dă îndărăt dela nici un sacrificiu de amabilitate sau cheltnială ca să mențină neștirbită fama atelierului și prestigiul omului.

Încadrat de o magnifică barbă roș-blondă, ceace, după dușmanji invidioși, i-ar trăda origina mic-asiatică; cu o voce caldă în care un accent ușor străin vibrează ca o reminiscență senină a Cefaloniei sau a vechil r cetăți de isteți și aprigi negustori, ambulanți, de pe coastele Adriaticii — **Ramiro Modesto Litocco** cucerește dela prima întrevedere și subjugă pentru totdeauna. Puterea lui de fascinare crește în măsura în care pe fruntea și în barba artistului se înmulțesc buchetele de ghiocci albi, ce adaugă acestei splendide siluete de artist cavalier nu știu ce aureolă bizară, de partriarh bizantin.

Celebru deja în toată republica pentru pânzele sale de dimensiuni amețitoare, în care cântă toată poezia nedefinită a



greu de calculat”. Tot ce pot spune e că scrierile mele mi-au produs atât cât ar putea să producă ori ce persoană.

Copyright by the „Universul” and the N. A. N. A. All rights reserved.

HAYDEN CHUSCH

patriei noastre, în cari auzi parcă urletul șumegetor al mării simți aroma lamurilor de porumb și a podgoriilor grase, guști dulceața fructelor noastre și pipăi ampla rotunjime a fecioarelor cu pigmentul de curcudușă pârăguită — **Ramiro Modesto Litocco** ar fi putut să se odihnească pe laurii câștigați și să-și petreacă în liniște olimpică ultimii și glorioșii ani ai vieții. Dar geniul are scormoliri djavelești și impetuoasă trebuință de acțiune.

Astfel vizitatorii și-au putut explica pentru ce au văzut, în dimineața când au năvălit la maestrul, ca de obicei, tronând în mijlocul atelierului un puternic tripied rotativ pe care se înalța, acoperită cu o vastă pânză umedă, una din cele mai impresionanțe statui, în studiu, din câte s'au putut înregistra în analele sculpturii noastre.

Firește, nici eu, nici publicul select, cu toată încântarea noastră, n'am izbutit să ne informăm asupra subiectului pe care îl atacase maestrul, de cât după ce acesta pătrunse în atelier și dădu poruncă, numeroșilor lui elevi sculptori, să desprindă, cu grija mare, pânza enormă și să ne descopere luciul imperturbabil al enormului bloc de lut jilav.

Era în adevăr o statuie!

După ce epuizase subtilile și gravele probleme ale picturii, **Ramiro Modesto Litocco** — asemenea lui Leonardo și Michel Angelo — atacase acum, în plinul ei, nesfârșita, impenetrabila, gigantica inerție a lutului, pentru a stoarce din el viața cu toate întrebările ei felarite, chinuitoare, eterne.

— Domnilor, spuse maestrul, când murmurele de admirație și aplauzele încecară, Asociația intelectualilor din **Stancaterra** intenționa de mulți ani să immortalizeze pe eroii din sânul ei, căzuți în luptă pentru marea cauză a libertății națiunilor. Au avut loc până acuma șase concursuri la cari au participat gloriile sculpturii **Stanca terrane** — dar nici odată muchetele trimise n'au atins acea perfecțiune tehnică, acea originalitate de viziune care să ne îngăduie, mic și colegilor mei din juriu, a ne fixa asupra unuia din concursuri și a-l proclama reușit pe candidat. Ah, domnilor, nu este ușor, este chiar foarte greu când, în afară de cunoștințele meseriei, nu posezi și acea concepțiune înaltă despre devotament și sacrificiu, care să dea operej tale — în cazul de față **monumentul eroilor intelectuali** — o înfățișare sublimă, o puritate armonică și o consistență ideală, la înălțimea faptelor commemorate. Uniunea intelectualilor din republica noastră, căreia i-am vorbit în diverse rânduri, cu pasiunea ce mă caracterizează despre nivelul scăzut al sculptorilor noștri, — m'a rugat, și eu, din politeț și patriotism, am acceptat să cedez, pentru mizerabila sumă de un milion de lirete, ideea mea asupra monumentului eroilor intelectuali — opera propriu zisă urmând a fi modelată și cizărită de lucrătorii speciali ce voi recomanda Uniunii, și cari vor fi, sper, retribuiți în chip generos — prin subscripție publică, deoarece fondul prim a trebuit să fie rezervat, în întregime, ca o slabă răsplată, meditațiilor și inspirației mele. După cum vedeți, domnilor, ideea mea e simplă ca și oul lui Columb: eroul meu e ureat pe un soclu de granit și are mâna s'ângă — (mâna cu care apasă pe inimă, în clipa când i-a fost smulsă de bomba ucigătoare) — jos la picioare, și mâna aceasta, mai păstrând în ea ultimile tremurări de viață și sclipire de speranță, arată cu degetul o carte imensă pe care — datorită unui mecanism special, inventat de mine, electric — va



străluci zi și noapte, etern, în litere de soare, cuvintele:

**Libertate — Egalitate — Fraternitate**  
— Prin școală.

Este greu să descriu ropotele de aplauze și delirul asistenței, când fraza aceasta sfârși spontana explicație a maestrului meu.

La un semn discret, dar totuși autoritar, al patronului, câțiva din elevii săi intrară în atelierul vecin — (lo studio di lavoro minore — cum îl numește maestrul) — și se întoarseră cu mai multe panouri de pânză, enorme, pe cari le răzimară de vastii pereți ai încăperii unde ne găseam.

— Vă rog să credeți, domnilor, că dacă am concedat să vă arăt anticipativ lucrările mele, ce vor împodobi foarte curând mauzoleul marelui nostru poet național Opale Sandri — n'o fac cu intențiunea de a culege complimentele dv, admirative, de cari un artist la vârsă și la reputația mea nu mai are ambițiunea să aspire, ci a vă demonstra cum, pentru o sumă de nouă milioane lirete<sup>1)</sup>, un artist mare poate să renunțe la atâtea alte câștiguri mult mai importante — ca să execute pentru gloria unui înaintaș celebru și nemuritor — și numai în câteva săptămâni — ceea ce unuș meșter al Italiei i-ar fi trebuit o viață întreagă, ca să nu poată isprăvi niciodată, sau să isprăvească ridicol. Mauzoleul, poetului Opale Sandri este o boltă majestuoasă pe un diametru de circa opt metri și o înălțime de doisprezece. De dinăuntru: suprafețe sinistre și reci, de beton armat. Poate să locuiască aici sufletul celui mai mare poet al nostru? Ar fi o impietate. Să îngădui, ca acest interior să fie decorat, fără acel sentiment de înaltă, de religioasă înțelegere, ar însemna să batjocorim memoria ilustrului bard — așezându-ne astfel sub coada popoarelor civilizate care știu să-și onoreze morții iluștri. Am cercetat — după plicicoase stăruințe ale oficialității — toate proiectele ce s'au prezentat până acum. Nici unul nu corespundea cu concepțiunea despre viață, familie și patrie a ilustrului dispărut: eboșe anoste în cari meseria inalică inspirațiunea și o degradează. *Omnia virilis sum* — adică fiecare după puterile sale, dar asta nu ne poate obliga să îngăduim ca atunci când sufletul unui neam are nevoie de concretizare plastică, trebuie să ne fojilăm și să dezertăm dela datorie — fără a-i da o mână de ajutor.

Opale Sandri a fost un poet eminent național, a cântat vitejiile soldaților noștri, a lăudat frumusețea nurlie a nevestelor noastre — (ale națiunei) — a blagoslovit îmbelșugarea pământului nostru, aducând elogiul strugurilor din vie, izvoarelor albastre, vacilor blajine, boiler gravi, oițelor inocente, rașelor gălăgioase din curtea conacului său, a cocoșilor strejeri și trompetaiși, a claponilor cu nobila lor ținută, mirajul penelor și gustoasa lor cârniță albă frăgezită de grăsime. Când spiritul poetului, trezit în noapte, va umbra prin mauzoleul său, va trebui să afle, firește nu aidoma, ceea ce pentru un spirit distins ar părea jignitor de material, — ci transpus în ritmul și coloratura artistică, — tot ceea ce, în viață, i-a prilejit voluptate și inspirațiune. Vom fi, astfel în perfectă concordanță cu vechile noroade înțelepte ale Orientului, din Africa de Nord, care știau să mobileze casa mortuară cu iluzia vieții. Deaceia, după cum vedeți, nici soldații, nici nevestele, nici strugurii, nici izvoarele, nici vacile, boii, oile, rașele, cocoșii și claponii țării noastre nu lipsesc din compoziția panourilor mele. Toate acestea vor fi așezate pe pereți laterali și pe boltă. În fund foarte vizibil, imediat vizibil, pentru orice vizitator care va intra în mauzoleu, va fi înfiptă icoana aceasta a Maicii prea Fecioare, — (maestrul ne indică, solemn, o figură agățată pe unul din ziduri) — picată pe lemn, după tradiție — și tot după tradiție zugrăvită evlavios în cel mai pur stil arhaic al patriei, pentru a da iluzia că credința este singura încremire folosită de veacurilor, cari, ori cum ar trece peste ea, cu ori câtă vijelie sau molestare, rămâne neclintită și pururi victorioasă...

Cu o repeziciune alarmantă pentru vârsta sa — maestrul desprinsese din pereți un enorm pistol și — cu o atitudine de perfect duelist — ținti în icoana de lemn agățată pe zidul atelierului.

Fu un moment de panică grozavă. Apoi o răzbubuitură formidabilă, un nor de fum, câte-va clipe de reculegere — și, când atmosfera se limpezi, n'am văzut în atelier, de cât pe maestrul — (toată lumea fugise îngrozită) — care, cu mâna încă înarmată, mă privea triumfător și totuși trist:

— Ceia-ce, adese ori, nu poate realiza timpul, realizează geniul artistului. Pistolul acesta încărcat cu simple halce pentru vrăbii a perforat icoana mauzoleului, imprimându-i sute de pișcături profunde de cari. Cu un singur gest, de o secundă, înlăcuiesc opera de sute de ani a timpului și imprim operele mele un caracter antic. Arta dragul meu, este geniu și ingeniu. Nu se cuvine să ne lăsăm intimidăți de scolele trecute — ci să imprimăm secolelor prezente pecețea temperaturii și savoarea inspirației noastre.

Tânărul meu prieten din Stancaterra, firește, nu-și termină aici epistola. Nu poate fi interesant pentru ceilalți ce-mi scrie el, mai departe. Și nici eu nu pot merge cu indiscreția, mai mult de cât îmi este îngăduit...

N. N. TONIȚA

### REORGANIZAREA CASEI ȘCOALELOR

□ Casa Școalelor va publica în cursul anului 1927, o mare serie de lucrări științifice și literare.

Secțiunea istorică de sub conducerea d-lui prof. N. Iorga, a ținut zilele trecute sedință și a hotărât să înceapă publicarea unui „corpus” al tuturor descrierilor de călătorii prin țara românească. D. Iorga a arătat că cunoaște astfel de descrieri încă din secolul al 15-lea.

Vor fi traduse toate lucrările de acest fel din bibliotecile străine. Este firește vorba aici de un plan ce va cere mulți ani pentru a fi terminat.

În ce privește istoria contemporană, s'a constatat că nimeni nu se ocupă cu redactarea unor cronici și anale ale evenimentelor pe cari le trăim, și că, pentru documentarea asupra acestor evenimente, cercetătorul nu are de obicei la îndemână decât „Monitorul Oficial” și ziarele.

În special, în ce privește evenimentele politice și culturale contemporane, secțiunea istorică dela Casa Școalelor va face apel la o serie de înalte personalități, cari au luat parte la aceste evenimente sau sunt martori, să-și redacteze memoriile, pe cari Casa Școalelor le va publica.

Se va face de asemenea apel la autoritățile de descentralizare, consiliile județene și comunale, pentru a pune la dispoziție arhivele lor, din cari misionari speciali vor extrage pentru a fi publicate, documentele de interes general.

De asemeni s'a făcut un plan pentru întocmirea unui corpus de folklor.

La 22 Ianuarie se întrunește secțiunea filozofică și pedagogică.

Această secțiune a hotărât de asemeni să se tipărească în continuare și pedagogia clasei străine.



LA NATIONAL. „Medicul în dilemă de Bernard Schaw.

Încep cronică aceasta cu o felicitare, adresată din toată inima, d'irectorului Teatrului Național, ziaristului Alexandru Hodoș, că a ales și a zorit reprezentarea acestei piese. A dat astfel Hodoș un concurs și a câștigat o aprecieabilă izbândă.

A dat concursul putințelor sale de apreciere dramatică și a câștigat izbândă, fiindcă alegerea a fost bună și reprezentarea din're cele mai alese.

Piesa poate să pară lungă, cuprinzând unele inutilități din punctul de vedere al rândurilor școlare dramatice. Dar turbură prin frăgezimea ei originală, și prinde ca 'ntr'o mrează de mătase, prin idealismul, pe care-l împrăștie. E o piesă, în care nu acțiunea interesează în planul întâi, ci ideea, care se frământă, se ciocnește cu rutina, care spintecă năclălală instinctului și se înalță triumfătoare prin sbaterile-i cu ironia amară, cu șarja crudă, să fluture superbă de-asupra egoismului.

Împotriva fardului convenționalului. Împotriva fățărniciei moralei mediocrităților, străbat idealismul artei, năzuința frumosului.

Pentru un autor, care gândește așa de original, ca Schaw și talmăcește așa de personal, comentarul lucrării, iese desigur din cadrul oboselilor de adaptare la nivelul curent.

El a pus o problemă, după ce a șarjat împotriva medicilor și aportului științei lor pentru dănuirea vieții: care-i punctul de vedere moral al unui medic, atunci când e vorba de ales pacientul, pe care să se străduiască să-l vindece?

N'a dat un răspuns general. A imaginat un caz și l-a talmăcit ca posibil, real, impresionant de real, sguduitor de posibil o-menește.

Un medic mare, descoperitor de leacuri, care să lungească viața, poate să fie stăpânit și de-o sentimentalitate firească și instinctivă, dăunătoare unui pacient. Poate să fie înfiorat un medic savant, de o ambiție amoroasă ca orice om. Și ca s'o satisfacă, nu cruță jefuirea unei vieți, care ar putea fi strălucitor de generoasă pentru lume.

Schaw a analizat un atare caz, cu o vervă drăcească de ironie, cu o stăruință fără milă de spintecarea sufletelor și cu o pornire înverșunată de a dărâma fățărnicile hăde și îmbătrânite.

Nu intru în amănunțirea ideilor și atitudinii autorului acum. Ele doșnesc un ispititor idealism.

Piesa a fost jucată, cum de mult n'am mai văzut piesă bine jucată la Național. Din toate punctele de vedere bine. Un ansamblu admirabil, cinstit și de d. Constantin Nottara, D-na Voiculescu, d. Demetriad, d. Calboreanu, d. Bullfinsky, d. Valențeanu și ceilalți au jucat într'un ritm impunător, ca unitate.

D. Soare a pus în scenă piesa, cu a-dăncă înțelegere și foarte apreciat gust.

B. CECROPIDE



<sup>1)</sup> Lireta valorează, în clipa când traduceam această scrisoare: un leu și 1/8.



# E C O U R I

## REDACTIONALE

□ Manuscrisele trimise premiului de proză se ridică, dela redacție, Joi, între 5—7 p. m. sau se trimit celor ce ne scriu, la adresele indicate.

□ In cursul lunei Ianuarie vom publica o tablă de materie, pe anul 1926, al „Universului Literar“.

□ Adresa d-lui P. Mușoiu este : strada Fluierului, 28.

## FOILETONUL „UNIVERSULUI“

□ Incepând de Duminică, 19 Decembrie, „Universul“ a început să publice în foileton romanul d-lui **Cezar Petrescu** : „Intunecare“.

Solicitudinea pentru buna literatură originală este un fapt peste care nu se poate trece cu ușurință și care trebuie să sublinieze în deosebi.

Publicul va urmări cu deosebit interes ultima lucrare a autorului **Scrisorilor unui răzăr și al Drumului cu plopi**. Roman de vaste proporții, **Intunecare** constituie examenul epic al d-lui Cezar Petrescu, definitiv consacrat în arta nuvelei.

## SCRIITORII

□ Poetul **Camil Baltazar** face să apară zilele acestea cartea de poeme „Strigări trupesti lângă glesne, tipărită numai în 99 exemplare și cu gravuri originale în text. Se poate reține numai la Bibliofila.

□ In primele zile ale lui Ianuarie apare volumul de poeme „Plânge Strâmbă-lemne“ al d-lui **Radu Gyr**. Volumul apare într-un număr restrâns de exemplare, pentru bibliofili, tipărit în admirabile condiții tehnice.

□ **D. N. I. Herescu** a tipărit în editura „Scrisul Românesc“—Craiova, un elegant volum de poeme : **Cartea cu lumină**. Volumul cuprinde ciclurile : **Drumuri**, **Hotare**, **Icoane**, **Basmul celor patru zodii**.

## CĂRȚI NOI

**F. ADERCA** : „Femeia cu carnea albă“. Din carnetul intim al d-lui **Aurel**. (Cuprinde nuvelele și schițele : Inainte de ora pocherului ; Un Clemenceau român ; Copilul lui Isus ; Atentatorul ; Nașterea lui Isus. Invierea lui Iuda ; Poveste absurdă ; Comedia Iubirei ; Scrisoare disperată ; Soluția dela Pitești ; Scurt roman al unei baterii de munte ; Steluța ; Grădinații (legume și femei) etc., etc.) ed. „Ancora“ — S. Benvenisti ; 238 pag., lei 75.

**A. L. ZISSU** : **Spovedania unui Candelabru**, urmată de : **David**, **Gugumanul**, **Matiș**, **Copilarie**. Tipografia „Brănișteanu“, 124 pagini ; lei 100.

**MIHAIL IORGULESCU** : **Istoria comerțului** (cuprinde o amănunțită istorie a comerțului atât universal cât și românesc pe epoci : veche, ev mediu, ev modern, comerț contemporan) ed. „Ancora“, 336 pag. + 4 planșe și numeroase hărți în interior ; lei 125.

**I. CONST. VEDEA** : **Pe urmele tăcerii**, roman. Sfântul Gheorghe ; 1926, 156 pag. lei 34.

## CERCUL „SBURATORUL“

□ In ședința de Duminică 19 c., d. E. Lovinescu a citit un articol critic în care a caracterizat poezia d-lui **Ion Barbu**. D. G. Brăescu o schiță, apoi un fragment din romanul său „Moș Belea“, iar d-na **Alice Sturza** 2 acte din piesa originală „Goana după dragoste“.

Asistă d-nele : **Lovinescu**, **Lahovary**, **Ortiz**, **Cantunari**, **Frollo**, **Pas** ; d-rele **Delavrancea**, **Papadat**, **Nicolau** ; d-nii : **Ortiz**, **Sturza**, **Aderca**, **Constantinescu**, **Nichita**, **Valerian**, **Călinescu**, **D. N. Teodorescu**, etc.

## REVISTE

□ **SBURATORUL** (an. IV No. 6 Dec. 1926).

**D. E. Lovinescu** publică din **Istoria literaturii române contemporane** ; vol. III : **Evoluția poeziei lirice**, fragmentul despre **Cerna**. E o punere la punct căreia îi lipsește întrucâtva decizia fermă ca să fie o casare fără trimitere. **Cerna** e poetul unei epoci raționaliste, lipsă de prea mare originalitate și retoric, într-un cuvânt desputat de „hlamida de stele“ pe care i-o atârnseseră pe umeri criticii vremii lui. Totuși concluzia d-lui **Lovinescu** dă înapoi. Ea amintește discursul parlamentar al d-lui **Sadoveanu** la legea taxelor pe consumație (sau așa ceva). Autorul „Tărji de dincolo de neguri“ deplânge soarta bietului contribuabil, condamnă întâi legea, dar sfârșește prin a o vota. Cu singura deosebire că d. **Lovinescu** votează pentru („Inseamnă oare aceste rânduri (acest studiu N. R.) negarea talentului poetic al lui **Cerna**? dar când să pue bila o pune tot în urma neagră.

Reproducem concluzia :

Inseamnă oare aceste rânduri negarea talentului poetic al lui **Cerna**? Nici de cum, intruzând în **Istoria literaturii române contemporane** n'am plecat dela inexistente valori estetice fixe ei, dimpotrivă, dela principiul mutației valorilor, n'am făcut decât să încadrăm poezia lui **Cerna** în formula poeziei de substanță intelectuală ca fond și retorică, în ceea ce privește forma : înăuntrul acestei formule, ea a atins perfecția și depășește tot ce s'a scris până acum, nu atât prin energia sentimentului, ci prin amploarea dezvoltării lui în largi acorduri și în compacte construcții de strofe retorice.

Pentru aceste „calități“ incontestabile, critica raționalistă a timpului a pus poezia lui **Cerna** în primul plan al valorilor noastre estetice ; tot pentru ele aceiași poezie a ieșit cu desăvârșire din circuitul sensibilității contemporane. Dar dacă principiul valorificării unei opere în cadrul unei formule și al unei sensibilități mobile este un principiu relativ, nici sub raportul principiului absolut al diferențierii, poezia lui **Cerna** nu se poate valorifica : lucrată din materiale vechi, uzate și aproape inutilizabile, cu abundente infiltrațiuni eminesciene, ea nu prezintă nici un fel de diferențiere, în limbă, figuratie și armonie, față de literatura trecutului și, prin urmare, nu împlinește nici măcar rolul unei verigi de tranziție în evoluția sensibilității noastre poetice.

Poeme, proză și critică publică : **H. Papadat Bengescu**, **G. Brăescu**, **I. Barbu**, **C. Baltazar**, **G. Nichita**, **Sanda Movilă**, **Pompiliu Constantinescu**.

Interesantă controversa **Aderca-Lovinescu**, pe tema ultimului roman al d-nei **Bengescu**.

□ **SOCIETATEA DE MAINE** (49—50, 5—12 Decembrie) : despre discursul de recepție la **Academie** al d-lui **Racoviță**, ca și despre tainele și minunile speologiei scriu d-nii **N. Ghiulea** și **Emanoil Bucuța**. O vizită la universitățile din **Statele Unite**, relatează d. dr. **Alex. Borza**. Scrisoare din **Paris** scrie **Adrian Corbul** (**Adrian Le Corbeau**, alias **Radu Baltag**). O interesantă serie de contribuții la istoria vechiului **Ardeal** începe d. **Petre Suci**. O prețioasă bibliografie a **Ardealului** va urma în ficcare număr. Cu prilejul serbărilor dela **Dârlos**, pentru **Ilarie Chendi**, serie d. **Ioachim Crăciun**, un articol din care extragem aceste necesare date biografice :

**Ilarie Chendi** s'a născut la 14 Noembrie 1871 în comuna **Dârlos**, jud. **Târnava Mare**. Tatăl

său fusese preotul ortodox al comunei și vestit orator în **Valea Târnavelor**. Sătenii își reamintesc cu adâncă venerațiune de popa „**Chendea**“ care, cu ocazia unei vizite canonice a episcopului sașilor **Teutsch** — cel cu statuia din **Sibiu** — la **Dârlos**, întâmpinând și el pe episcop printr-un discurs înflăcărat, fu luat de **Teutsch** în trăsură vlădicească, spre marea desnadejde a preotului sășesc, lăsat să urmeze corvoiu pe jos. **Ilarie** rămânând de mic orfan de mamă fu crescut de rudele sale — **Hodoșești** — în **Bandul de Câmpie**. Prin **Hodoșești**, **Ilarie Chendi** era rudă de aproape cu **Alexandru Papu Ilarian**. Clasele primare și le-a făcut la **Mediaș**, iar pe cele secundare la liceul sășesc din **Sighișoara**. Fusese primul între puținii români cari au „îndrăznit“ să-și ia bacalaureatul la acest temut liceu sășesc. Tatăl său voind să-l facă preot — ce putea fi un fiu din neamul nostru în **Ardealul** de pe vremuri decât preot sau învățător — l'a trimis în cele din urmă la **Seminarul „Andreian“** din **Sibiu**. Aci și-a evidențiat **Ilarie** mai întâiu gustul său pentru literatură.

În curând ajunge redactorul revistei „**Musa Română**“ publicată de elevii seminarului, și în ea își publică primele încercări de critică. Tot ca elev al Seminarului e redactor la „**Telegraful Român**“ și la „**Tribuna**“ din **Arad**.

Nefiind potrivită cariera de preot cu firea lui impulsivă și simțind în el puteri pentru fapte ce ar putea folosi unui cerc mai larg decât cel al unui sat românesc înfundat printre munți, în toamna anului 1894 pleacă la **Budapesta** și se înscrie la facultatea de litere. Aci și se deschide un nou câmp de activitate. Neastâmpăratul **Ilarie** nu se mulțumii numai cu adunările gălăgioase dela societatea studențească „**Petru Maior**“. Lui îi trebuia ceva mai mult ! Și chiar în toamna sosirii sale la **Budapesta** înființă secția literară la „**Petru Maior**“, prezidând-o tot timpul cât a stat în capitala **Ungariei**.

## DIN STRAINATATE

□ Cel mai mare scriitor ceh în viață este socotit d. **Martin Kucucin**. După o bună bucată de vreme a dat la iveală o nouă operă. E un roman în cinci volume intitulat „**Mat volă**“ („**Chemarea mamei**“) al cărui subiect e împrumutat din viața emigranților croați din **America de Sud**. E însă curios și trebuie știut că romancierul slovac a petrecut cea mai mare parte din viața sa între streini.

A studiat medicina la **Praga**, apoi s'a stabilit în insula **Lalmata Brazza**, unde s'a căsătorit. Ceva mai târziu a emigrat în **America de Sud** unde a fost surprins de războiul mondial la **Punta Arena**. La chemarea prietenilor a încercat acum câțiva ani să se fixeze din nou în **Slovenia**. Dar n'a putut să suporte această viață care i-se părea dar prea meschină. S'a înapoiat în **Dalmatia** și de acolo iarăși la **Punta Arenas**.

**Odyssea** a fost tradusă în limba cehă de profesorul **Otnar Vanorny**. Nu respecta metrul original și e în proză. Premiul a fost împărțit în capitole care corespunde în mod logic peripețiilor povestirii și capitolele sunt subîmpărțite în alineate, pentru a pune în relief anumite idei sau fapte și a da mai multă vivacitate povestirii.

**D. Vanornp** a început după aceleas principiu traducerea **Iliadei**.

Marele premiu literar al republicei poloneze a fost decernat anul acesta d-lui **Kornel Makuszpski**, pentru poemul său : **Cântecul jatriei**. **D. Makuszpski** este autorul mai multor romane pline de o tonie delicată.

Redactor **PERPESSICIUS**